

Ικαριακά και Φουρνιώτικα Νέα

Ηλεκτρονική έκδοση αναπτυξιακού χαρακτήρα της Επαρχίας Ικαρίας

Νέα Περίοδος **Τεύχος 4**, Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 2006

Προβλήματα στο Αιγαίο Πέλαγος, Ξερολιθιές, Φούρνοι, το
καλοκαίρι που πέρασε

Περιεχόμενα

Σημείωμα της έκδοσης

Αφιέρωμα Αιγαίο Πέλαγος: Αλιεία, πετρέλαια, λαθρομετανάστες κλπ

- [ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΣΗΜΑΝΕΙ ΣΥΝΑΓΕΡΜΟΣ](#) (με αφορμή μια καίρια παρέμβαση του Θεόδωρου Τσιμπίδη)
- [Αλιεία: Στη θάλασσα γίνεται πόλεμος](#) (από συνέντευξη του ΟΙΚΟ με τον πρόεδρο της Ομοσπονδίας Συλλόγων Επαγγελματικής Αλιείας Περιφέρειας Ν. Αιγαίου)
- [Η Επιτροπή προτείνει περιβαλλοντική στρατηγική για την προστασία της Μεσογείου Θαλάσσης](#)
- [Παλαιότερα άρθρα για το πολύπαθο Αιγαίο και τα προβλήματα του](#)

Αφιέρωμα Ξερολιθιές

- [Ξερολιθιές: μικρά αρχιτεκτονικά θαύματα στα αζήτητα](#) (της Γεωργίας Ζαβιτσάνου-ΟΙΚΟ)
- [ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ- ΕΡΓΑ ΠΟΥ ΕΓΙΝΑΝ ΠΑΛΙΟΤΕΡΑ ΣΤΗΝ ΙΚΑΡΙΑ ΚΑΙ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΞΕΡΟΛΙΘΙΕΣ-ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΠΕΤΡΑΣ](#)

[Για το καλοκαίρι που πέρασε](#) (Αναφορά σε (10-1=) 9 εκδηλώσεις)

ΦΟΥΡΝΟΙ: [ανασκόπηση των αρχαιολογικών και ιστορικών τόπων](#)

Ικαρία: [Τόπος εξορίας και επί Μεταξά](#)

[Γλωσσο-παίγνια από τον Μιλτιάδη Κουτήφαρη](#)

Αγαπητοί αναγνώστες, καλό Φθινόπωρο. Φτάσαμε αισίως στο 4^ο τεύχος, αυτής της ηλεκτρονικής έκδοσης. Σε αυτό το τεύχος περιλαμβάνονται αρκετά κείμενα του καλοκαιριού που αναδημοσιεύονται εδώ γιατί μπορεί και να τα χάσατε. Τα κείμενα αυτά μας δίνουν πολύτιμες αφορμές για σχόλια και προβληματισμό.

Με τρία αφιερώματα βγαίνουμε από το Καλοκαίρι.

Το Αφιέρωμα «Αιγαίο Πέλαγος» θα συνεχιστεί και στο επόμενο τεύχος με οικονομικά, περιβαλλοντικά και παραγωγικά θέματα. Σήμερα **διαβάστε οπωσδήποτε** το κείμενο ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΣΗΜΑΝΕΙ ΣΥΝΑΓΕΡΜΟΣ. Η Αφορμή ήταν μια παρέμβαση του Θεόδωρου Τσιμπίδη στην αθηναϊκή εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ.

Το αφιέρωμα «Ξερολιθιές» αφορά πράγματι μικρά αρχιτεκτονικά θαύματα στα αζήτητα. Το συνδέσαμε όμως και με μερικές παλιότερες προτάσεις μας που σήμερα είναι μάλλον στα αζήτητα.

Επίσης, σε αυτό το τεύχος κάνουμε μια αναδρομή των εκδηλώσεων του καλοκαιριού.

Σε συνέχεια του αφιερώματος του προηγούμενου τεύχους για τα αρχαιολογικά της Ικαρίας, σήμερα κάνουμε ειδική αναφορά στους Φούρνους. Δίκιο έχετε που διατυπώνετε παράπονα να μην ξεχνάμε τους Φούρνους. Ανήκουν και αυτοί στην Επαρχία Ικαρίας. Το περιοδικό μας «Ικαριακά και Φουρνιώτικα Νέα» προσπαθεί. Περιμένουμε όμως και συμβολή από εσάς.

Το ότι η Ικαρία ήταν τόπος εξορίας και επί της Δικτατορίας του Μεταξά (δηλαδή πριν το 1940) δεν το ξέραμε. Το εντοπίσαμε και σας το γνωστοποιούμε, μαζί με δυο επιπλέον αναφορές για τους εξόριστους στην Ικαρία Μίκη Θεοδωράκη και Κώστα Χατζή.

Τέλος, δημοσιεύουμε ένα χαριτωμένο κείμενο του κ. Βαρδιάμπαση για μια παλιότερη γλωσσολογική προσέγγιση του συμπατριώτη μας Μιλτιάδη Κουτήφαρη.

Καλή ανάγνωση

Ηλίας Γιαννίρης igiann@tee.gr

[Επιστροφή στην αρχή](#)

Αφιέρωμα Αιγαίο Πέλαγος **Αγωγός, παράκτια αλιεία, Ε. Επιτροπή, μινι βιβλιογραφία**

ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΣΗΜΑΝΕΙ ΣΥΝΑΓΕΡΜΟΣ **Τεράστια περιβαλλοντικά και οικονομικά ρίσκα κρύβει η συμφωνία για την** **κατασκευή του πετρελαιαγωγού Μπουργκάς - Αλεξανδρούπολη**

(Ένας δικός μας άνθρωπος, ένας Καριώτης, ο Θεόδωρος Τσιμπίδης (Αρχιπέλαγος Αιγαίου) εγείρει ένα σημαντικότατο ζήτημα σε μεγάλης κυκλοφορίας αθηναϊκή εφημερίδα, για τον αγωγό πετρελαίου Μπουργκάς-Αλεξανδρούπολης.

Από το άρθρο αυτό προκύπτουν τα εξής:

- 1. Μέχρι τώρα τα τάνκερ που διέρχονται από τα Στενά του Βοσπόρου προς το Αιγαίο και από εκεί προς τις ξένες αγορές, είναι μέγιστης χωρητικότητας 150.000 τόνων (τα λεγόμενα suez max), αφού η διέλευση μεγαλύτερων πλοίων από τα Δαρδανέλλια είναι αδύνατη. Με τη διέλευση των αρκετά μεγαλύτερων πλοίων (300.000 τ.) αυξάνεται ο κίνδυνος εκτεταμένης θαλάσσιας ρύπανσης σε περίπτωση σοβαρού ατυχήματος με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την ευρύτερη περιοχή του Αιγαίου, τα οικοσυστήματα αλλά και για τον τουρισμό ο οποίος αποτελεί τη βασικότερη «πλουτοπαραγωγική πηγή» της ελληνικής οικονομίας.*
- 2. Αρκεί μόνο ένα ατύχημα τάνκερ χωρητικότητας περίπου 300.000 τόνων για να αφανίσει... ολόκληρο το Αιγαίο*
- 3. Σήμερα δεν υπάρχει κανένα σοβαρό πλάνο αντίδρασης σε ενδεχόμενο ρύπανσης μεγάλης έκτασης.*
- 4. Για την Ελλάδα άμεσο οικονομικό όφελος της τάξεως των 35 - 40 εκατ. δολαρίων ετησίως. Το μεγαλύτερο μέρος του ποσού αυτού, όπως έχει ανακοινωθεί από το υπουργείο Ανάπτυξης, θα διατεθεί για την ανάπτυξη της Θράκης.*

Ε, λοιπόν, πρέπει να σημάνει συναγερμός στο Αιγαίο! Όλοι οι τοπικοί παράγοντες, όλες οι τοπικές κοινωνίες πρέπει να συντονιστούν, να ενημερωθούν και να ενημερώσουν την κοινωνία, και να διεκδικήσουν από την Κυβέρνηση:

- Να γίνει άμεσα ένα σχέδιο αντιμετώπισης ρύπανσης μεγάλης έκτασης στο Αιγαίο, και να εξασφαλιστεί ο εξοπλισμός και τα μέσα για την υλοποίηση του σχεδίου σε περίπτωση ατυχήματος*
- Να διατεθούν κατά προτεραιότητα στο Αιγαίο όσα χρήματα χρειάζονται για την εξασφάλιση του εξοπλισμού και των μέσων που απαιτούνται από τα οικονομικά οφέλη των 35-40 εκατ. δολαρίων ετησίως*
- Να καθοριστούν συγκεκριμένες και ελεγχόμενες διαδρομές διέλευσης των δεξαμενοπλοίων.*

Πρέπει να πούμε ότι ο τουρισμός και το περιβάλλον στο ευαίσθητο Αιγαίο είναι αδιαπραγμάτευτα.

Παραθέτουμε το άρθρο)

Πετρελαιολωρίδα στο Αιγαίο

Θεόδωρος Τσιμπίδης. «Μπορεί ένα ατύχημα αντίστοιχο του "Εξον Βαλντέζ" να αφανίσει... ολόκληρο το Αιγαίο», λέει στα «ΝΕΑ» ο διευθυντής της μη κυβερνητικής περιβαλλοντικής οργάνωσης Αρχιπέλαγος Αιγαίου

Περιβαλλοντικά ρίσκα κρύβει η συμφωνία για την κατασκευή του πετρελαιαγωγού Μπουργκάς - Αλεξανδρούπολη

ΓΙΩΡΓΟΣ ΦΙΝΤΙΚΑΚΗΣ, ΜΑΝΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΑΚΗΣ

Σημαντικά γεωπολιτικά και οικονομικά οφέλη για την Ελλάδα, αλλά και μεγάλο περιβαλλοντικό ρίσκο για το Αιγαίο φέρνει η συμφωνία για την κατασκευή του πετρελαιοαγωγού Μπουργκάς - Αλεξανδρούπολη, η οποία επιτεύχθηκε χθες από τους ηγέτες της Ελλάδας, της Ρωσίας και της Βουλγαρίας.

Το έργο όταν υλοποιηθεί, μπορεί να αναβαθμίζει τη γεωστρατηγική σημασία της Ελλάδας, προσφέροντας παράλληλα οικονομικά οφέλη - τόσο για τη χώρα αφού θα εισπράττει τέλη διέλευσης όσο και για τις ελληνικές εταιρείες που θα συμμετέχουν στην κατασκευή του -, σύμφωνα όμως με τις περιβαλλοντικές οργανώσεις εγκυμονούνται σοβαροί περιβαλλοντικοί κίνδυνοι για το Αιγαίο. Η λειτουργία του αγωγού θα φέρει στο Αιγαίο τάνκερ μεγάλης χωρητικότητας, 250.000 - 300.000 τόνων (τα λεγόμενα VLCC), τα οποία σήμερα δεν πλέουν στις ελληνικές θάλασσες. Μέχρι τώρα τα τάνκερ που διέρχονται από τα Στενά του Βοσπόρου προς το Αιγαίο και από εκεί προς τις ξένες αγορές, είναι μέγιστης χωρητικότητας 150.000 τόνων (τα λεγόμενα suez max), αφού η διέλευση μεγαλύτερων πλοίων από τα Δαρδανέλλια είναι αδύνατη. Με τη διέλευση των αρκετά μεγαλύτερων πλοίων αυξάνεται ο κίνδυνος εκτεταμένης θαλάσσιας ρύπανσης σε περίπτωση σοβαρού ατυχήματος με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την ευρύτερη περιοχή του Αιγαίου, τα οικοσυστήματα αλλά και για τον τουρισμό ο οποίος αποτελεί τη βασικότερη «πλουτοπαραγωγική πηγή» της ελληνικής οικονομίας. Πρόκειται για σούπερ τάνκερ τα οποία αναμένεται να οδηγήσουν και σε αύξηση των ποσοτήτων πετρελαίου που θα διέρχονται από το Αιγαίο - σήμερα ανέρχονται σε 140 εκατ. τόνους τον χρόνο. Περιβαλλοντικές οργανώσεις αναφέρουν τα παραδείγματα μεγάλων οικολογικών καταστροφών που προκλήθηκαν τα τελευταία χρόνια από ναύαγια πετρελαιοφόρων, τα οποία μάλιστα στις περισσότερες περιπτώσεις αφορούσαν τη διαρροή πετρελαίου στη θάλασσα.

Τάνκερ 300.000 τόνων

«Οι ποσότητες πετρελαίου που μεταφέρουν αυτά τα διπύθμενα πλοία είναι πολύ μεγάλες. Συνεπώς αρκεί μόνο ένα ατύχημα τάνκερ χωρητικότητας περίπου 300.000 τόνων για να αφανίσει... ολόκληρο το Αιγαίο. Μπορεί να είναι ατύχημα αντίστοιχο του "Εξον Βαλντέζ" στην Αλάσκα», λέει στα «ΝΕΑ» ο διευθυντής της μη κυβερνητικής περιβαλλοντικής οργάνωσης Αρχιπέλαγος Αιγαίου, Θεόδωρος Τσιμπίδης. Προσθέτει μάλιστα ότι σήμερα δεν υπάρχει κανένα σοβαρό πλάνο αντίδρασης σε ενδεχόμενο ρύπανσης μεγάλης έκτασης. «Πώς θα περνούν λοιπόν αυτά τα πλοία με τέτοιες ποσότητες από τόσο ευαίσθητα οικοσυστήματα χωρίς κανένα μέτρο προστασίας; Άλλωστε, τα στοιχεία μας δείχνουν ότι το 30% των πλοίων που διέρχεται από το Αιγαίο, δεν τηρεί τους κανόνες ασφαλείας», ενώ υπενθυμίζει ότι αρχές Αυγούστου δεν απετράπη η ρύπανση που... μαύρισε τις ακτές της Αττικής, παρ' ό,τι το ατύχημα συνέβη... δίπλα στον Πειραιά.

Σε κάθε περίπτωση, όπως σημειώνουν οι οικολογικές οργανώσεις, το λιμάνι της Αλεξανδρούπολης απειλείται με ρύπανση αφού καθημερινά θα πραγματοποιούνται φορτώσεις πετρελαίου, ενώ θαλάσσια ρεύματα της περιοχής εκτιμάται ότι θα παρασύρουν τους ρύπους στα θρακικά παράλια και τους ψαρότοπους.

Την ελπίδα οι συναντήσεις Ελλάδος - Ρωσίας - Βουλγαρίας να δώσουν στην πράξη συγκεκριμένα αποτελέσματα εξέφρασε εκ μέρους του ΠΑΣΟΚ ο Ν. Αθανασάκης, ο οποίος υποστήριξε ότι ο ρόλος της Ελλάδας ως ενεργειακού κόμβου σχεδιάστηκε επί κυβερνήσεων ΠΑΣΟΚ.

Τα οφέλη για την Ελλάδα

ΤΑ ΟΦΕΛΗ για την Ελλάδα από την κατασκευή του αγωγού είναι κυρίως γεωστρατηγικά και λιγότερα οικονομικά. Στο αμιγώς οικονομικό κομμάτι, η Ελλάδα θα εισπράττει, όπως και η Βουλγαρία, τα λεγόμενα τέλη διέλευσης (royalties) από την κοινοπραξία Transbalkan Pipeline που θα αναλάβει την κατασκευή και εκμετάλλευση του έργου. Τα τέλη για τις χώρες διέλευσης του αγωγού έχουν υπολογιστεί να είναι χαμηλά, γύρω στο ένα δολάριο ανά τόνο (για κάθε χώρα) προκειμένου ο αγωγός να είναι ανταγωνιστικός. Δεδομένου ότι τουλάχιστον σε πρώτη φάση ο αγωγός έχει σχεδιαστεί για να μεταφέρει 35 - 40 εκατ. τόνους πετρέλαιο τον χρόνο, θα δημιουργηθεί για την Ελλάδα άμεσο οικονομικό όφελος της τάξεως των 35 - 40 εκατ. δολαρίων ετησίως. Το μεγαλύτερο μέρος του ποσού αυτού, όπως έχει ανακοινωθεί από το υπουργείο Ανάπτυξης, θα διατεθεί για την ανάπτυξη της Θράκης. Το έργο εκτιμάται ότι θα συμβάλει

επίσης στη δημιουργία περίπου 300 νέων θέσεων εργασίας στη φάση κατασκευής του, ενώ εκτιμάται ότι θα υπάρξει προσέλκυση και άλλων επενδύσεων.

Και οφέλη για τις εταιρείες

ΣΕ ΕΤΑΙΡΙΚΟ επίπεδο, κέρδη από τον αγωγό προσδοκούν οι όμιλοι των ΕΛ.ΠΕ. - Λάτση και Κοπελούζου, που θα συμμετέχουν στην κοινοπραξία Transbalkan Pipeline με μειοψηφικό ποσοστό. Σύμφωνα με τις πληροφορίες, το θέμα των ποσοστών δεν συζητήθηκε κατά τις χθεσινές συναντήσεις, έχει προταθεί όμως από την ελληνική και τη βουλγαρική πλευρά οι ρωσικές εταιρείες να πάρουν το 51% του έργου και οι άλλες δύο χώρες το 49%, από 24,5% καθεμιά. Οι Ρώσοι διεκδικούν μεγαλύτερο ποσοστό, ίσως και άνω του 60%, κάτι που φαίνεται να ενοχλεί τη Βουλγαρία.

Ας σημειωθεί ότι το ενδιαφέρον της Μόσχας για τον αγωγό έχει αναζωπυρωθεί λόγω των ολοένα και μεγαλύτερων καθυστερήσεων των ρωσικών τάνκερ στα Στενά του Βοσπόρου (φθάνουν μέχρι και τις 25 ημέρες), σε συνδυασμό με την τιμή του πετρελαίου που έχει εκτιναχθεί στα ύψη. Με την τιμή του πετρελαίου σταθερά στα επίπεδα των 70 δολαρίων και άνω το βαρέλι, το κόστος διέλευσης του μαύρου χρυσού από την ξηρά καθίσταται πολύ χαμηλότερο από ό,τι δια θαλάσσης.

Σε κάθε περίπτωση, τα άμεσα οφέλη για τις ελληνικές εταιρείες θα είναι ποσοστά επί των κερδών της κοινοπραξίας και τα έμμεσα οφέλη, η συνεργασία με ορισμένους από τους μεγαλύτερους ενεργειακούς κολοσσούς διεθνώς, ενδεχομένως και κάποιες νέες συνεργασίες στο μέλλον.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει η περίπτωση των ΕΛ.ΠΕ., τα οποία - σύμφωνα με παράγοντες της αγοράς - μέσω της συμμετοχής τους στην κοινοπραξία που θα έχει την εκμετάλλευση του αγωγού Μπουργκάς - Αλεξανδρούπολη αποκτούν «πιο φιλική» - τιμολογιακά - πηγή εύρεσης πετρελαίου. Τέλος, οφέλη εκτιμάται ότι θα προκύψουν και για τον εγχώριο κατασκευαστικό κλάδο στη φάση κατασκευής του έργου, προϋπολογισμού 800 - 900 εκατ. ευρώ (σε τιμές 2004), αφού θεωρείται βέβαιο ότι μεγάλα ονόματα θα διεκδικήσουν συμμετοχή στο σχήμα που θα αναλάβει την υλοποίησή του.

Χωρίς κυρώσεις όσοι προκαλούν θαλάσσια ρύπανση

ΤΟΝ ΟΚΤΩΒΡΙΟ του 2004 η χώρα μας, διά του αρμόδιου υπουργού Ναυτιλίας κ. Μ. Κεφαλογιάννη, έβαλε «βέτο» στη θέσπιση ποινικών κυρώσεων για όσους προκαλούν θαλάσσια ρύπανση. Η σχετική πρόταση Οδηγίας της Κομισιόν είχε συνταχθεί μετά το ατύχημα του ελληνικών συμφερόντων δεξαμενοπλοίου «Πρεστίζ» και την τεράστια οικολογική καταστροφή που προκάλεσε στις ακτές της Ισπανίας.

Ο διεθνής Τύπος είχε κατηγορήσει τότε τη χώρα μας πως υπερασπίζεται τους «αλήτες των θαλασσών», ενώ το ΠΑΣΟΚ είχε κατηγορήσει την κυβέρνηση για διαπλοκή, υποστηρίζοντας ότι εξυπηρετεί συμφέροντα συγκεκριμένων εφοπλιστών οι οποίοι διαθέτουν μονοπύθμενα πλοία. Μάλιστα τότε ο βουλευτής κ. Γιώργος Ανωμερίτης είχε διανείμει κατάλογο με ονόματα 21 ομίλων Ελλήνων εφοπλιστών που διέθεταν 67 μονοπύθμενα πλοία. Και ως αντιπολίτευση όμως η Ν.Δ. είχε αντιταχθεί - σε Βουλή και Ευρωβουλή - στη θέσπιση αυστηρότερων κυρώσεων για την προστασία των θαλασσών

ΤΑ ΝΕΑ , 05/09/2006

[Επιστροφή](#)

«ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ ΓΙΝΕΤΑΙ ΠΟΛΕΜΟΣ»

Η συζήτηση μαζί του είναι ένα μεγάλο μάθημα. Ο Δημήτρης Ζάννες, πρόεδρος της Ομοσπονδίας Συλλόγων Επαγγελματικής Αλιείας Περιφέρειας Ν. Αιγαίου, με τη σοφία του ανθρώπου που αγαπά αυτό που κάνει, εξηγεί γιατί είναι συμφέρον για όλους να προστατευθεί το θαλάσσιο περιβάλλον, μιλάει για τις λεγόμενες «βόμβες βυθού», τα προβλήματα που δημιουργούν τα γρι γρι, οι ανεμότρατες και οι ερασιτέχνες και μιλάει με αγάπη για το επάγγελμά του: «Όταν ψαρεύοντας σε έναν κόλπο, η αύρα φέρει τη μυρωδιά από θυμάρι, τα ξεχνάς όλα».

της Λίνας Γιάνναρου

Συνάντησα για πρώτη φορά τον Δημήτρη Ζάννε, σε μια συνέντευξη Τύπου που είχε οργανώσει η Greenpeace στο πλαίσιο της εκστρατείας για τη δημιουργία θαλάσσιων καταφυγίων στη Μεσόγειο. Ο πρόεδρος της Ομοσπονδίας Συλλόγων Επαγγελματικής Αλιείας Περιφέρειας Ν. Αιγαίου (του φορέα που εκπροσωπεί περίπου 2.000 παράκτιους αλιείς των Κυκλάδων), καθόταν αμίλητος στο πάνελ, παρακολουθώντας τα βίντεο και τους άλλους ομιλητές που περιέγραφαν την κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η θάλασσα και τα αποθέματά της. Καταλάβαινες από το ύφος του ότι όλα αυτά του ήταν κάτι παραπάνω από γνώριμα, ήταν η ίδια του η ζωή. Όταν πήρε τελικά το λόγο, έβαλε τα πράγματα στη θέση τους: «Ακούστε, εγώ δεν ξέρω πολλά γράμματα. Ξέρω μόνο ότι τα ψάρια έχουν λιγοστέψει και ότι πρέπει να κάνουμε επειγόντως κάτι γι' αυτό. Βρισκόμαστε στο χείλος της κατάρρευσης. Το αλιεύμά μας συνεχώς μειώνεται. Πιάνουμε όλο και μικρότερα ψάρια. Για να συνεχίσουμε να υπάρχουμε πρέπει να φτιάξουμε ένα υγιές οικοσύστημα».

Για κάποιον που γνωρίζει πόσο σθεναρά αντιστέκονταν μέχρι σήμερα οι αλιείς στη λήψη οποιουδήποτε διαχειριστικού μέτρου -πόσω μάλλον όταν η πρωτοβουλία ανήκει σε περιβαλλοντική οργάνωση-, αυτή ήταν μια δήλωση-βόμβα. Έτσι λίγες ημέρες αργότερα, βρεθήκαμε να ταξιδεύουμε στην Ανδρο, εκεί όπου ο Δημήτρης Ζάννες ζει και εργάζεται. Σε λίγο, θα μαθαίναμε πόσο έχει αλλάξει τα τελευταία χρόνια η ζωή ενός παράκτιου αλιέα, για τη δράση των επονομαζόμενων «άγριων» του Αιγαίου, για το πώς μπορείς να φας «φρέσκο, ντόπιο ψάρι» ακόμα κι όταν οι ψαράδες έχουν μείνει στη στεριά από ένα παρατεταμένο μελτέμι.

Είναι υπερβολή αυτό που λένε ότι δεν υπάρχουν ψάρια;

Ψάρια δεν υπάρχουν. Όταν πήγαινα πριν από 10 χρόνια για δουλειά με παραγάδι, έφερνα 60 κιλά, ενώ τώρα 10. Και να φανταστείς ότι τώρα έχω 1.300 αγκίστρια, 5 χιλιόμετρα παραγάδι, ενώ παλιότερα 600. Τα καΐκια με δίχτυα έβγαζαν 100 κιλά αφρόψαρο, τώρα βγάζουν 10. Κάποια είδη έχουν εξαφανιστεί τελείως από εδώ. Η γόπα για παράδειγμα ήταν κάποτε το ψωμί του ψαρά. Βγάζαμε 50 - 100 κιλά. Πάνε αυτά.

Τα έξοδα, από την άλλη, είναι πάρα πολλά. Η αύξηση του πετρελαίου μας έχει γονατίσει. Οσο δεν έχει ψάρια, πάμε μακρύτερα, με αποτέλεσμα να καίμε περισσότερα καύσιμα. Βρισκόμαστε σε απόγνωση. Η θάλασσα πεθαίνει με γοργούς ρυθμούς, αλλά δεν κάνουμε τίποτα γι' αυτό. Θέλουμε, λέει, να αναπτύξουμε τον καταδυτικό τουρισμό - τι θα δείχνουμε αν ο βυθός είναι νεκρός;

Εκτός από τις ανεμότρατες και τα γρι γρι, εσείς δεν πιάνετε γόνο;

Κατ' αρχήν, εμείς ρίχνουμε τα δίχτυα. Αν περάσει το ψάρι, εντάξει, αν όχι, δεν πιάνουμε τίποτα. Η τρύπα είναι 24 χιλιοστά, έτσι τα μικρότερα ψάρια φεύγουν. Πάντα τα αφήναμε να μεγαλώσουν, γι' αυτό και πάντα είχαμε ψάρια. Εδώ και μια δεκαετία έχει αναπτυχθεί πολύ η μέση αλιεία και η κατάσταση έχει αλλάξει. Εμείς ψαρεύουμε με τον τρόπο που ψάρευαν στην αρχαιότητα. Απλώς, αντί να βάζουμε σημάδια τα βουνά, πάμε με το GPS.

Στην αρχαιότητα, βέβαια, δεν τα έβαζαν οι ψαράδες με τα δελφίνια.

Κανείς δεν θέλει να τα βάζει με τα δελφίνια, ζούμε και τρεφόμαστε από το ίδιο σπίτι. Η παρουσία τους, άλλωστε, σημαίνει ότι το οικοσύστημα είναι υγιές. Δυστυχώς όμως καθώς τα

ψάρια μειώνονται, τα κητώδη αναγκάζονται να στραφούν στα δίχτυα. Οι φώκιες, μάλιστα, ξέρετε έχουν γίνει πολύ έξυπνες. Τρομάζουν τα ψάρια για να μπουν στα δίχτυα και να τα πιάσουν! Όταν, λοιπόν, όχι μόνο βγάζεις τα δίχτυα σου άδεια, αλλά και κατεστραμμένα, τρελαίνεσαι. Οι ψαράδες, πάντως, αρχίζουν να καταλαβαίνουν ότι και οι φώκιες και τα δελφίνια το κάνουν από πείνα. Το καλύτερο θα ήταν να υπήρχε αποζημίωση. Δεν προβλέπεται όμως καμία αποζημίωση ούτε όταν σκίζονται τα δίχτυα ούτε όταν μας τα παίρνει η θάλασσα ούτε όταν σπάνε τα σκάφη μας.

Σε κάθε περίπτωση, πάντως, το πρόβλημά μας δεν είναι τα δελφίνια. Η αστυνόμευση είναι ανύπαρκτη. Σήμερα, οποιοσδήποτε μπορεί να κάνει ό,τι θέλει. Εάν κάποιος από το Λιμενικό πιάσει μια ανεμότρατα για παράβαση, την άλλη εβδομάδα θα είναι στο Καστελόριζο. Υπάρχουν μεγάλα συμφέροντα. Έτσι δεν ασχολούνται καθόλου. Πιάνουν ερασιτέχνες και τους ελέγχουν για τα τυπικά, δεν κοιτούν πόσα ψάρια έπιασαν.

Υπάρχει πρόβλημα και με τους ερασιτέχνες;

Μα, κάθε 500 μέτρα βλέπεις και έναν ψαροντουφεκά. Οι ψαροντουφεκάδες, συνήθως, χρησιμοποιούν φακό ακόμα και τη μέρα για να ακινητοποιούν τα ψάρια. Χτυπάνε πολλούς ροφούς παρ' όλο που επιτρέπεται να πιάνουν ή ένα ροφοειδές ή πέντε κιλά ψάρια. Σύμφωνα με τους νόμους που ισχύουν σήμερα και είναι στην ουσία βασιλικά διατάγματα του '56 (όταν οι συνθήκες ήταν τελείως διαφορετικές) επιτρέπεται στον ερασιτέχνη να βγάζει 5 κιλά ψάρια τη φορά. Μα σήμερα τόσα είναι τα καθαρά ψάρια που βγάζουμε εμείς!

Κάποιοι μάλιστα το κάνουν επαγγελματικά, ενώ απαγορεύεται. Τις προάλλες πιάσαμε κάποιον με 40 κιλά σαργούς. Εγώ με 40 κιλά ψάρι συντηρώ την οικογένειά μου για ένα μήνα. Μια φορά είδα ένα ψαροντουφεκά που μου έκλεβε τα παραγάδια. Όταν του ζήτησα το λόγο, με σημάδεψε με το ψαροντούφεκο! Ευτυχώς που δεν είχα μαζί μου όπλο. Δεν ξέρεις τι γίνεται καμιά φορά.

Πάντως, με όλα αυτά ο καταναλωτής αγοράζει τελικά ακριβά το ψάρι.

Το ψάρι δεν είναι ακριβό. Το ψάρι Σενεγάλης που πωλείται ως ψάρι Καρύστου, είναι φθηνό. Πότε έχετε δει ταμπέλα «ψάρι Σενεγάλης»; Η Κάρυστος πρέπει να βγάζει τόνους ψάρια - τόσα «ψάρια Καρύστου» βλέπεις. Ε, σας πληροφορώ ότι οι Καρυστινοί έρχονται εδώ να ψαρέψουν γιατί εκεί δεν έχει ψάρια! Ο καταναλωτής όμως αγοράζει «ψάρι Καρύστου» 15 ευρώ και σε ρωτάει μετά γιατί εσύ το πουλάς τόσο. Εμείς πουλάμε 30 - 32 ευρώ το κιλό (στη Μύκονο μπορεί να φτάσει και 45 ευρώ/κιλό). Πρέπει να ξέρετε όμως ότι το 80% της ζήτησης για καλής ποιότητας ψάρια στα νησιά καλύπτεται από ψάρια εισαγωγής. Εχουμε 15 μέρες τώρα μελτέμι και κανείς δεν έχει βγει για ψάρεμα. Παρ' όλα αυτά, όλα τα εστιατόρια έχουν ψάρι. Και μάλιστα «ντόπιο». Πολλές φορές δεν βρίσκουμε να δώσουμε τα ψάρια μας γιατί έχουν καλυφθεί από τα εισαγωγής, τα οποία τα παίρνουν 15 ευρώ και τα πουλάνε 60. Πρόκειται για καθαρή αισχροκέρδεια. Κι ας έχει προηγουμένως βαπτιστεί το ψάρι σε βορικό οξύ για να διατηρείται οπτικά σαν φρέσκο. Όμως δεν υπάρχει ενημέρωση, ο κόσμος δεν γνωρίζει ότι χανόμαστε. Βλέπουν τις τιμές και νομίζουν ότι ενημερούμε. Μα οι τιμές είναι ακριβές γιατί δεν υπάρχουν ψάρια! Αν η θάλασσα προστατευθεί, μπορούμε να βγάζουμε ικανές ποσότητες ψαριών και να είναι και φθηνά!

Πόσα βγάζει κατά μέσο όρο ένας παράκτιος αλιέας;

Δουλεύουμε για 1.000 ευρώ περίπου το μήνα. Πολλοί δεν έχουμε να πληρώσουμε το ρεύμα στην κυριολεξία. Και ουσιαστικά είμαστε σπουδαγμένοι. Ξέρεις πόσα χρόνια πρέπει να περάσεις κοντά σε ψαράδες για να μάθεις τι δουλειά; Θέλει προσπάθεια να μάθεις. Οι παλιοί δεν σου λένε εύκολα τα μυστικά τους, είναι μοναχικός λύκος ο ψαράς. Πρέπει να γνωρίσεις ναυσιπλοΐα, μηχανική. Είναι επίσης μια δουλειά με ρίσκο - ανά πάσα στιγμή μπορείς να χάσεις το σκάφος σου. Δουλεύουμε με κρύο, με ζέστη, κάτω από τον ήλιο... Μπορεί να φύγουμε για δύο ημέρες συνεχόμενες. Αφήνουμε τη γυναίκα πίσω και ταξιδεύουμε. Αν έχει μπουνάτσα, εγώ πρέπει να φύγω. Κι ας έχει γενέθλια το παιδί...

Τα δικά μας σκάφη, τα τρεχαντήρια, επειδή είναι ξύλινα θέλουν 3.000 ευρώ το χρόνο για συντήρηση. Και οι τεχνίτες είναι πια λιγοστοί. Τα δε επιχειρησιακά προγράμματα είναι μόνο στα χαρτιά. Οι αλιείς καλούνται να καταβάλλουν από πριν όλο το ποσό, για να πάρουν τα χρήματα μετά από 2 χρόνια. Γι' αυτό καταφεύγουμε στις τράπεζες. Οι τράπεζες από την άλλη δεν δέχονται το σκάφος ως ακίνητο.

Οι ψαράδες, πάντως, δεν θέλουν επιδοτήσεις, θέλουν η Πολιτεία να προστατεύσει τη θάλασσα. Θέλουμε όταν βγαίνουμε στον γαλάζιο μας κάμπο να βγάζουμε μεροκάματο. Αν ξέρεις ότι θα βγάλεις, βγαίνεις με χαρά, έχεις μεγαλύτερη δύναμη. Τώρα δεν σου κάνει καρδιά.

Τι προτείνετε, λοιπόν;

Θέλουμε να μπουν διαχειριστικά μέτρα. Να είμαστε υποχρεωμένοι, για παράδειγμα, να δουλεύουμε με κατάλληλα δίχτυα ώστε να μην μπορούμε να πιάνουμε μικρά ψάρια. Δεν λέμε να κλείσουν περιοχές στην αλιεία, γιατί στις Κυκλάδες αυτό είναι δύσκολο. Δεν μπορεί ο άλλος να πρέπει να πάει από την Ανδρο στην Τήνο για να ψαρέψει. Αν υπάρχουν όμως διαχειριστικά μέτρα, και θα μπορούμε να ψαρεύουμε και θα υπάρχει προστασία. Αρκεί να υπάρχει έλεγχος. Αλλά, ενώ είμαστε θαλασσινή χώρα, ενώ η παράκτια αλιεία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τον τουρισμό και κρατάει τον κοινωνικό ιστό στα νησιά, δεν υπάρχει καν ένας γενικός γραμματέας υπεύθυνος για την αλιεία. Το χειμώνα, όμως, οι πρώτοι που θα βγουν να βοηθήσουν, αν ο μη γένοιτο συμβεί κάτι, είναι οι αλιείς. Πρέπει να καταλάβουμε ότι αυτό που πουλάμε είναι θάλασσα. Και αυτό σημαίνει ψάρια και ψαράδες.

Πώς βλέπουν οι ψαράδες τις πρωτοβουλίες αυτές;

Εχουν συνειδητοποιήσει ότι μόνο έτσι θα σώσουμε τη θάλασσά μας και το εισόδημά μας. Κι αυτό είναι επίτευγμα. Δυστυχώς, ο παράκτιος ψαράς είναι διασκορπισμένος, χαμηλού μορφωτικού επιπέδου, μεγάλος σε ηλικία. Δύσκολα ανοίγεται, είναι δύσπιστος. Είναι και το άλλο: επειδή δεν βγάζουμε πια αφρόψαρο, χρειαζόμαστε τους μέσους για να μας δίνουν δόλωμα. Με αυτόν τον τρόπο εξαγοράζουν πολλούς παράκτιους. Λένε, αν μου σταματήσουν τα δολώματα, τι θα κάνω; Εμένα, για παράδειγμα, που είμαι πρόεδρος, δεν μου δίνουν.

Εχετε σκεφτεί ποτέ να τα παρατήσετε;

Όχι, με τη θάλασσα εθίζεσαι. Είναι το μεγαλύτερο ναρκωτικό. Πρωτομπήκα σε βάρκα στα 13 μου και το ίδιο βράδυ είπα ότι θα γίνω ψαράς. Ακόμα και σήμερα, βγαίνεις στη θάλασσα πάντα με την ελπίδα. Πότε πότε μας γλυκαίνει, πιο πολλές φορές όμως δοκιμάζουμε την πίκρα. Όταν όμως ψαρεύοντας σε ένα κόλπο, η αύρα φέρει τη μυρωδιά από θυμάρι, τα ξεχνάς όλα.

Σκεφτήκατε ποτέ να μετακομίσετε στην Αθήνα;

Η σύζυγός μου είναι από την Αθήνα. Στην αρχή δοκίμασα να μείνω κι εγώ στην πόλη. Επιασα μια μικρή αποθήκη και δούλευα Τζια και Μακρόνησο. Ενα μήνα άντεξα. Μια φορά έπλενα τα τελάρα μου με σαπούνη και μία γειτόνισσα με έβρισε. Και να φανταστείς, δίπλα ήταν ο κάδος των σκουπιδιών και έζεχνε! Το τελειωτικό χτύπημα, όμως, ήταν όταν ένας περαστικός φταρνίστηκε και εγώ του είπα γείτσες. Μου τα έψαλε! Τότε είπα, αρκετά, ήρθε η ώρα να ξεκαλουπώσουμε...

Θα θέλατε το παιδί σας να ακολουθήσει το ίδιο επάγγελμα;

Εχω μια κορούλα. Αν κάνω γιο, όμως, γιατί όχι; Γ' αυτό παλεύω.

Βαρελάκια-βόμβες, ανεμότρατες και γρι γρι σπέρνουν την καταστροφή στο βυθό

«Η πίεση που ασκείται στη θάλασσα είναι αφόρητη και δεν προέρχεται από την παράκτια αλιεία, αλλά κυρίως από τη μέση, τις ανεμότρατες και τα γρι γρι. Η ανεμότρατα ουσιαστικά σέρνει μια τεράστια σακούλα στο βυθό και παρασύρει τα πάντα. Κάνει απίστευτη ζημιά στο βυθό και στην τραγάνα που χρειάστηκε 7.000 χρόνια για να σχηματιστεί. Δυστυχώς, το βράδυ έρχονται και στα ρηγά, περνάνε πάνω από την Ποσειδωνία, τις φυκιάδες, που είναι το «μαιευτήριο» της θάλασσας - όλα τα ψάρια εκεί γεννάνε. Πιάνουν ψάρια πολύ μικρά, καταστρέφουν το γόνο. Για να πιάσουν ένα τελάρο μπαρμπούνια, μπορεί να πετάξουν πίσω ένα τόνο γοπάκι ψόφιο. Το γρι γρι, από την άλλη, φτιάχνει ένα κύκλο με ψηλά δίχτυα που κλείνουν στο κάτω μέρος, σχηματίζοντας μια τεράστια απόχη. Τη νύχτα ανάβει λάμπες για να μαζευτούν τα ψάρια. Εκτός του ότι οι λάμπες που βάζουν είναι πολύ πιο ισχυρές από αυτές που επιτρέπεται, με αποτέλεσμα τα ψαράκια να τυφλώνονται, πάλι γίνεται σύρσιμο στα ρηγά. Και αυτοί πιάνουν πολύ μικρά ψάρια. Το καλοκαίρι είναι σαν να πιάνεις φλέβα. Ποιο εστιατόριο δεν θέλει να σερβίρει γόνο;»

Κουβαλάνε όπλα οι ψαράδες;

Οι περισσότεροι. Γίνεται πόλεμος στη θάλασσα. Κάποτε κυνηγούσα ένα γρι γρι που ψάρευε παράνομα. Μου έλεγαν τότε όλοι ότι θα μου κάψουν το αυτοκίνητό μου, ότι δεν μου πάει το... μελανό χρώμα.

Είναι και οι λεγόμενοι «άγριοι», αυτοί που βυθίζονται στα 50 μέτρα βαρελάκια με αμμωνία, τις «βόμβες βυθού», όπως ονομάζονται, και δηλητηριάζουν όλη την περιοχή. Βγάζουν τρελές ποσότητες. Μέχρι και 100 κιλά. Και να φανταστείς, αυτά που πιάνουν είναι μόνο το 1/3 από αυτά που σκοτώνουν, τα άλλα μένουν στο βυθό. Το οικονομικό όφελος είναι τεράστιο και τα έξοδα μηδέν. Είναι η εξέλιξη του δυναμίτη.

Τι γίνεται αν πέσεις πάνω τους;

Γι' αυτό η πρότασή μας είναι να δημιουργηθεί ξεχωριστό σώμα, η Αλαιοφυλακή, στελεχωμένο από ανθρώπους που θα ξέρουν τι να ψάξουν. Να μην ελέγχουν μόνο τα σωσίβια, αλλά τι ψάρια και με τι τρόπο έχουν πιαστεί.

ΟΙΚΟ της Καθημερινής, 20-08-06

Επιστροφή στην αρχή

Η Επιτροπή προτείνει περιβαλλοντική στρατηγική για την προστασία της Μεσογείου Θαλάσσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΠΕΜΠΤΗ 7 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2006
No 154

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε σήμερα μακροπρόθεσμη περιβαλλοντική στρατηγική για τον καθαρισμό και την προστασία της Μεσογείου Θαλάσσης. Το μοναδικό αυτό οικοσύστημα υποβαθμίζεται στο βαθμό που εντείνονται οι περιβαλλοντικές πιέσεις που υφίσταται, μεταξύ άλλων, λόγω αύξησης της ρύπανσης και των κατασκευαστικών δραστηριοτήτων. Οι τεράστιες πετρελαιοκηλίδες που δημιουργήθηκαν με την πρόσφατη σύρραξη στο Λίβανο κατέδειξαν με δραματικό τρόπο τον εύθραυστο χαρακτήρα του περιβάλλοντος της περιοχής. Η επιδείνωση της κατάστασης στη Μεσόγειο απειλεί την υγεία των 143 εκατομμυρίων ανθρώπων που ζουν στις ακτές της, καθώς και την μακροπρόθεσμη ανάπτυξη καθοριστικής σημασίας οικονομικών κλάδων που εξαρτώνται από τη θάλασσα, όπως είναι η αλιεία και ο τουρισμός.

Ο Επίτροπος Περιβάλλοντος κ. Σταύρος Δήμας δήλωσε: «Καλούμαστε να κινητοποιηθούμε για την προαγωγή της οικονομικής ανάπτυξης της Μεσογείου και την προστασία της υγείας των πληθυσμών της. Η εν προκειμένω αδράνεια δεν μπορεί να αποτελέσει εναλλακτική λύση. Η παρούσα στρατηγική αποσκοπεί στην ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των μεσογειακών μας γειτόνων και των αντίστοιχων διεθνών οργανισμών, ώστε μακροπρόθεσμα να διαφυλαχθεί το περιβάλλον της περιοχής και οι φυσικοί πόροι. Αν αποτύχουμε, η κατάσταση στη Μεσόγειο μπορεί να επιδεινωθεί σε τέτοιο βαθμό, ώστε να είναι μη αναστρέψιμη».

Η επιδείνωση της κατάστασης του περιβάλλοντος στη Μεσόγειο

Η Μεσόγειος είναι η μεγαλύτερη ευρωπαϊκή θάλασσα, εξυπηρετεί 427 εκατομμύρια κατοίκους που ζουν σε 22 χώρες και διαμερίσματα που την περιβάλλουν, ενώ παράλληλα την επισκέπτονται 175 εκατομμύρια άτομα ετησίως. Η ποιότητα ζωής τους εξαρτάται από την κατάσταση του περιβάλλοντός της. Εντούτοις, πρέπει να σημειωθεί ότι, παρά τις διεθνείς προσπάθειες που καταβάλλονται εδώ και 30 χρόνια για την προστασία της, η Μεσόγειος εξακολουθεί να είναι εύθραυστο σύστημα και υποβαθμίζεται όσο αυξάνονται οι περιβαλλοντικές πιέσεις.

Στις εν λόγω πιέσεις συγκαταλέγονται η ρύπανση από τη βιομηχανία, τις θαλάσσιες μεταφορές και τα νοικοκυριά, καθώς και η εξαφάνιση παρθένων περιοχών και η καταστροφή παράκτιων οικοσυστημάτων, όπως των δασών που υποχωρούν μπροστά στην κατασκευαστική δραστηριότητα. Βάσει των σημερινών υπολογισμών, αναμένεται ότι το 50% των ακτών της

Μεσογείου θα έχει κτισθεί έως το 2025. Η συνολική περιβαλλοντική υποβάθμιση υπολογίζεται ότι κοστίζει πλέον του 3% του ακαθάριστου ετήσιου εγχωρίου προϊόντος σε ορισμένες χώρες της Βόρειας Αφρικής.

Μολονότι τα περιβαλλοντικά προβλήματα είναι γνωστά και μολονότι υπάρχουν λύσεις, η δράση που έχει αναληφθεί μέχρι σήμερα σε διεθνές επίπεδο ήταν μάλλον αναποτελεσματική, λόγω της έλλειψης χρηματοδοτικής στήριξης, της χαμηλής πολιτικής προτεραιότητας που είχε αποδοθεί στην προστασία του περιβάλλοντος σε πολλές χώρες, της περιορισμένης ευαισθητοποίησης του κοινού και της ασήμαντης θεσμικής συνεργασίας.

Οι μεγάλες πετρελαιοκηλίδες και η γενικότερη ρύπανση εξαιτίας της πρόσφατης σύρραξης στο Λίβανο υπογραμμίζουν την ανάγκη για μία συνεπή στρατηγική, με στόχο να αντιμετωπιστούν τα μεμονωμένα συμβάντα και τα μακροπρόθεσμα περιβαλλοντικά προβλήματα στην περιοχή της Μεσογείου.

Η στρατηγική

Οι περιβαλλοντικές ανάγκες της Μεσογείου υπερβαίνουν κατά πολύ τα μέσα που διατίθενται σήμερα για την αντιμετώπισή τους. Ως εκ τούτου, οι διεθνείς οργανισμοί, η κοινότητα των χορηγών και, πρωτίστως, οι παράκτιες χώρες καλούνται να προβούν σε σημαντικές πρόσθετες και συντονισμένες ενέργειες, ώστε η Μεσόγειος να καταστεί καθαρότερη. Στο συγκεκριμένο πλαίσιο, η Επιτροπή προτίθεται να εστιάσει τις προσπάθειές της και τους περιορισμένους πόρους που διαθέτει, σε τομείς που μπορούν να αποφέρουν σαφή προστιθέμενη αξία.

Οι βασικοί στόχοι της στρατηγικής έχουν ως εξής:

- Μείωση των επιπέδων της ρύπανσης στην περιοχή
- Προαγωγή της αειφόρου χρήσης της θάλασσας και των ακτών
- Ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ των γειτονικών χωρών για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών θεμάτων
- Βοήθεια στις χώρες - εταίρους για να αποκτήσουν αποτελεσματικά θεσμικά όργανα και πολιτικές με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος
- Συμμετοχή μη κυβερνητικών οργανώσεων και του κοινού στη λήψη των περιβαλλοντικών αποφάσεων που τους αφορούν.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας και την Ευρωμεσογειακή Εταιρική Σχέση, οι στόχοι αυτοί θα επιτευχθούν με τα εξής τέσσερα μέσα: χρηματοδοτική αρωγή από υφιστάμενα και ήδη εγκριθέντα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την χορήγηση ενισχύσεων, αναβάθμιση του διαλόγου με τους εκπροσώπους της περιοχής, βελτίωση του συντονισμού των προσπαθειών που καταβάλλονται από κοινού με τους άλλους οργανισμούς και εταίρους και διάθεση της πείρας που έχει συγκεντρώσει η Ευρωπαϊκή Ένωση σε τρίτους, ώστε να αξιοποιηθεί στην αντιμετώπιση των προβλημάτων της Μεσογείου και των άλλων περιοχών.

«Ορίζοντας 2020»: μια νέα αφετηρία

Καθοριστικής σημασίας σκέλος της στρατηγικής συνιστά η πρωτοβουλία «Ορίζοντας 2020», που έχει ως στόχο την αντιμετώπιση των κύριων πηγών ρύπανσης στη Μεσόγειο Θάλασσα έως το 2020 και η οποία έλαβε την υποστήριξη των ηγετών των Ευρωμεσογειακών Χωρών στην περυσινή διάσκεψη κορυφής για τη 10η επέτειο της Ευρωμεσογειακής Συνεργασίας, στη Βαρκελώνη. Η Επιτροπή δημιουργεί συνασπισμό εταίρων με στόχο την προώθηση της εν λόγω πρωτοβουλίας.

Η μεσογειακή στρατηγική υλοποιεί όλες τις λεπτομερείς ρυθμίσεις της πρωτοβουλίας «Ορίζοντας 2020», συγκεντρώνοντας τις προγραμματισμένες δραστηριότητες σε τέσσερις κατηγορίες:

- Έργα που αποσκοπούν στη μείωση των πλέον σημαντικών πηγών ρύπανσης. Αρχικά, οι προσπάθειες θα εστιαστούν στις βιομηχανικές εκπομπές, καθώς και στα αστικά απόβλητα και λύματα, που ευθύνονται σε ποσοστό 80% για τη ρύπανση της Μεσογείου Θάλασσας.

- Μέτρα δημιουργίας υποδομών, ώστε να διευκολυνθούν οι γειτονικές χώρες στη συγκρότηση εθνικών διοικητικών δομών σε θέματα περιβάλλοντος, ικανών να αναπτύξουν και να διασφαλίσουν την εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.
- Αξιοποίηση του προϋπολογισμού έρευνας της Επιτροπής για τη διεύρυνση των γνώσεων που αφορούν περιβαλλοντικά θέματα σχετικά με τη Μεσόγειο και τη διάθεσή τους σε τρίτους.
- Ανάπτυξη δεικτών για την παρακολούθηση της επιτυχίας της πρωτοβουλίας «Ορίζοντας 2020».

Χρονοδιάγραμμα δράσης

Η στρατηγική προτείνει σχέδιο χρονοδιαγράμματος για την ανάληψη δράσης στο πρώτο στάδιο της πρωτοβουλίας «Ορίζοντας 2020» έως το 2013. Με την σθεναρή υποστήριξη της φινλανδικής προεδρίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα πραγματοποιηθούν οι διαβουλεύσεις με τους εταίρους σχετικά με το προτεινόμενο χρονοδιάγραμμα, ώστε να εξασφαλιστεί η έγκριση της τελικής μορφής του κατά τη σύνοδο των υπουργών περιβάλλοντος της Ευρωμεσογειακής Συνεργασίας, στο Κάιρο, στις 20 Νοεμβρίου. Θα είναι η πρώτη υπουργική σύνοδος περιβάλλοντος της Ευρωμεσογειακής Συνεργασίας που θα πραγματοποιηθεί εκτός ΕΕ.

Επιστροφή στην αρχή

Παλαιότερα άρθρα για το πολύπαθο Αιγαίο και τα προβλήματα του Μια μικρή βιβλιογραφία

1. [ΑΙΓΑΙΟ: Ένας απέραντος πετρελαιοφόρος ορίζοντας - Οι πρωταγωνιστές, τα ιστορικά γεγονότα και οι περιοχές των κοιτασμάτων](#)
Πως και Γιατί φτάσαμε στις Γκρίζες Ζώνες και τους αεροδιαδρόμους - Από την Θάσο εως την Κύπρο [Επικαιρότητα] - [11/2/2002] - [Διαβάστε Αναλυτικά]
2. [Ποιές Πολυεθνικές εταιρίες έχουν κάνει έρευνες στο Αιγαίο και πότε; Που έχει ανακαλυφθεί πετρέλαιο; Ποιοί επιβεβαιώνουν την ύπαρξη κοιτασμάτων στη Θάσο, Λέσβο, Δωδεκάνησα;](#)
Ποιός ο ρόλος των πολυεθνικών εταιριών; - Ποιοι Έλληνες Πολικοί έχουν παραδεχτεί δημόσια την ύπαρξη πετρελαίου στο Αιγαίο; [Επικαιρότητα] - [18/2/2002] - [Διαβάστε Αναλυτικά]
3. [Αντί άλλου σχολίου !!!](#)
Πρωτοσέλιδο της εφημερίδας "ΤΑ ΝΕΑ" 9 Μαρτίου 2002 - Στις 11 Φεβρουαρίου οι Aegean Times έγραφαν "Τα κοιτάσματα Κρήτης ξεπερνούν το 1 δις βαρέλια. Ένα από αυτά βρίσκεται πολύ κοντά στη ΓΑΥΔΟ" !!! [Επικαιρότητα] - [9/3/2002] - [Διαβάστε Αναλυτικά]
4. [Πετρέλαια στο Αιγαίο: Ένας Αιγαιοπελαγίτης ειδικός σχολιάζει την έρευνα των Aegean Times](#)
Από την Καλιφόρνια όπου εργάζεται ως μηχανικός πετρελαίων, ο κ. Βασιλέλλης καταθέτει μια ολοκληρωμένη άποψη [Επικαιρότητα] - [22/3/2002] - [Διαβάστε Αναλυτικά]
5. [ΕΡΕΥΝΑ: "Ζγόραφα" - Εξαφανίζεται το ανατολικότερο σύνορο του Β.Α. Αιγαίου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης - Η συνέχεια της Έρευνας για τα πετρέλαια στο Αιγαίο \(*NEO*\)](#)
«Η ύφαλος αυτή εφείλκυσε κατά πρώτον την προσοχήν μου τω 1874, οπότε, επιβαίνων ιστιοφόρου πλοίου και ευρεθείς εν καιρώ γαλήνης πλησίον αυτής, ηδυνήθην ιδίοις ομμασί να ιδώ την επί της θαλάσσης πλέουσαν ελαιώδη ουσίαν, να δοκιμάσω εξ ιδίας αντιλήψεως και πεισθώ επί τέλους, ότι πρόκειται ενταύθα περί πετρελαίου, του οποίου η πηγή βεβαίως κείται εν τω σώματι του υφάλου τούτου πέτρου.» [Επικαιρότητα] - [5/5/2003] - [Διαβάστε Αναλυτικά]
6. [www.aegeantimes.gr](#) Η [e]-εφημερίδα του Αιγαίου - Η [e]-εφημερίδα σας!
ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ : Τετάρτη 7 Μαΐου ώρα 12.30
ΚΥΡΙΑ ΘΕΜΑΤΑ
ΕΡΕΥΝΑ: "Ζγόραφα" - Εξαφανίζεται το ανατολικότερο σύνορο του Β.Α. Αιγαίου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης - Η συνέχεια της Έρευνας για τα πετρέλαια στο Αιγαίο
«Η ύφαλος αυτή εφείλκυσε κατά πρώτον την προσοχήν μου τω 1874, οπότε, επιβαίνων ιστιοφόρου πλοίου και ευρεθείς εν καιρώ γαλήνης πλησίον αυτής, ηδυνήθην ιδίοις ομμασί να ιδώ την επί της θαλάσσης πλέουσαν ελαιώδη ουσίαν, να δοκιμάσω εξ ιδίας αντιλήψεως και πεισθώ επί τέλους, ότι πρόκειται ενταύθα περί πετρελαίου, του οποίου η πηγή βεβαίως κείται εν τω σώματι του υφάλου τούτου

πέτρου.».

<http://www.aegeantimes.gr/article.asp?id=6006&type=12>

7. www.aegeantimes.gr Η [e]-φημερίδα του Αιγαίου - Η [e]-φημερίδα σας!
ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ : ΣΑΒΒΑΤΟ 1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ, ώρα 12.20
ΚΥΡΙΑ ΘΕΜΑΤΑ

Αναστάτωση έχει προκαλέσει η είδηση ότι το γαλλικό αεροπλανοφόρο «Κλεμανσό» θα καταπλεύσει στο λιμάνι του Πειραιά φορτωμένο με χιλιάδες τόνους αμιάντου και τοξικών ουσιών

Σύμφωνα με πληροφορίες, την αποαμιάντωση έχει αναλάβει τουρκική εταιρεία και η διαχείριση των τοξικών αποβλήτων θα πραγματοποιηθεί στα ναπηγία του Αλιάγα, απέναντι από τη Χίο

<http://www.aegeantimes.gr/article.asp?id=7233> 1-11-2003

[Επιστροφή](#)

Αφιέρωμα Ξερολιθιές

Ξερολιθιές: μικρά αρχιτεκτονικά θαύματα στα αζήτητα

(Αναδημοσίευση από το ΟΙΚΟ της Καθημερινής, λόγω ειδικού ενδιαφέροντος για την Ικαρία και τους Φούρνους. Όπως φαίνεται από το κείμενο, οι ξερολιθιές πρέπει να αντιμετωπίζονται ως ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΣ ΣΥΣΤΑΤΙΚΟ της Ικαριακής και Φουρνιώτικης φύσης. Οι ειδικοί ταξινομούν τα δομικά υλικά σε «μαλακά» ή «εύπλαστα» και σε «σκληρά» ή «άκαμπτα». Το τσιμέντο είναι σκληρό και άκαμπτο, και κάθε τσιμεντένια κατασκευή συμπεριφέρεται σαν μονόλιθος. Το νερό δημιουργεί αυλάκια γύρω από αυτό. Οι ξερολιθιές και οι «δεματιές» από βότσαλα και πέτρες μέσα σε πλέγμα (σαν αυτές που βάζουν στα ρέματα σε άλλες περιοχές της Ελλάδας για αντιπλημμυρική προστασία) ανήκουν στα μαλακά και εύπλαστα υλικά που έχουν τη δυνατότητα να προσαρμόζονται στο έδαφος και να συμπεριφέρονται φιλικά προς το νερό και τη χλωρίδα-πανίδα της περιοχής. Επίσης, μαθαίνουμε από αυτό το άρθρο ότι οι ξερολιθιές επιδιορθώνονται τον Οκτώβριο (εμπρός, μην κάθεστε!), μαθαίνουμε ότι μπορεί να ζήσει κανείς από την αποκατάστασή τους αρκεί να ασχοληθεί σοβαρά, όπως κάνουν σήμερα (από ανάγκη) οι ξένοι εργάτες (κυρίως Αλβανοί-και η Ικαρία έχει τέτοια συνεργεία). Επίσης μαθαίνουμε ότι υπάρχουν κοινοτικά προγράμματα που χρηματοδοτούν την αποκατάστασή τους. Αλλά, και Κοινοτικά χρήματα να μην υπάρχουν, οι Δήμοι, οι Σύλλογοι, οι ιδιώτες θα πρέπει να ανεβάσουν την εκτίμησή τους στις ξερολιθιές. Οι υπογραμμίσεις στο κείμενο είναι δικές μας.)

ΞΕΡΟΛΙΘΙΕΣ

μικρά αρχιτεκτονικά θαύματα... στα αζήτητα

Αιώνες τώρα μετατρέπει άγονα εδάφη σε καλλιεργήσιμες εκτάσεις, συγκρατεί το νερό και κάνει άνυδρους τόπους, φιλόξενους και αρχιτεκτονικά ξεχωριστούς. Σήμερα, η ξερολιθιά -η παραδοσιακή τεχνική κατασκευής τοιχώματος μόνο από πέτρα- εγκαταλείπεται. Το να μην αφήσουμε να χαθούν αυτά τα μικρά αρχιτεκτονικά «θαύματα» δεν είναι μόνο ζωτικό για τα νησιά μας, αλλά αποτελεί και μέγιστο θέμα πολιτισμού.

Της ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΖΑΒΙΤΣΑΝΟΥ

Οι περισσότεροι από μας, παιδιά της πόλης, τις αντιμετωπίζουμε ως ένα γραφικό στολίδι των νησιών. Οχι αδίκως. Η συμμετρία των πέτρινων όγκων της ξερολιθιάς είναι τόσο αρμονικά δεμένη με το περιβάλλον που μοιάζει να είναι αποτέλεσμα μιας φυσικής διεργασίας και όχι της επέμβασης του ανθρώπου.

Οι ξερολιθιές, όμως, αυτοί οι πέτρινοι τοίχοι αντιστήριξης που κρατάνε τις πεζούλες στα νησιά, οι μάντρες και οι φράχτες που χωρίζουν ιδιοκτησίες και ακολουθούν τα καλντερίμια, ακόμα και οι στάβλοι, οι αποθήκες και οι μύλοι, που φτιάχνονται εδώ και αιώνες στα νησιά του Ιονίου, του Αιγαίου, αλλά και στην ηπειρωτική Ελλάδα, μόνο με πέτρα, χωρίς κανένα συνδετικό υλικό -

όπως τσιμέντο ή λάσπη- να τις ενώνει, δεν είναι μόνον αισθητικά εξαιρετικές αλλά **ζωτικές** για τους τόπους και τους κατοίκους τους.

Πώς θα ήταν τα νησιά μας χωρίς ξερολιθιές; Αγονοι ορεινοί όγκοι, μέρη ρημαγμένα από τον αέρα, αφιλόξενα για τον άνθρωπο και για τις δραστηριότητές του. Δεν είναι υπερβολές. «Το χρώμα στα νησιά είναι λίγο και η κατωφέρεια μεγάλη», λέει στο ΟΙΚΟ ο λαογράφος, Αλέκος Φλωράκης, που εργάζεται στο Μουσείο Μαρμαροτεχνίας που ετοιμάζει η Τράπεζα Πειραιώς στην Τήνο. **«Αν δεν υπήρχαν αναβαθμίδες ή τράφοι, όπως τις λέμε εδώ, θα ήταν αδύνατον να επιβιώσει ο ντόπιος πληθυσμός».**

Στην Τήνο, δεν υπάρχει βουνό χωρίς τους δαντελωτούς πέτρινους σχηματισμούς. Αυτό που λέμε ελληνικό νησί δεν αποτελείται μόνο από καφέ χρώμα και γαλάζια θάλασσα αλλά κυρίως από πέτρες. Πέτρες τιθασευμένες από τον άνθρωπο, τοποθετημένες με τάξη και αρμονία η μία πάνω στην άλλη, η μία δίπλα στην άλλη με σφήνες ή χωρίς, δεμένες μεταξύ τους με τους νόμους της ισορροπίας και της βαρύτητας, στέκουν αιώνιοι τοποτηρητές. Δημιουργούν ασύμμετρα γεωμετρικά σχήματα, επιβάλλουν τη δική τους αρχιτεκτονική τοπίου, στρίβουν, ανηφορίζουν ακολουθώντας το ανάγλυφο του εδάφους.

Σε όλη τους την περιπλάνηση επιμένουν στα κυκλικά και παράγωνα σχήματα και αποφεύγουν τις απόλυτες ευθείες και τις αυστηρές γραμμές των σύγχρονων γεωργικών παραγωγικών μονάδων. Αυτό είναι ένα από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. **Η έλλειψη συνδετικού υλικού, παράλληλα, τους δίνει τη δυνατότητα να προσαρμόζονται στην πίεση του εδάφους** και του νερού, δημιουργώντας παραμορφώσεις. Σαν να έχουν ζωή, αλλάζουν σχήματα και γραμμές ανάλογα με τις συνθήκες. Ταυτόχρονα, αν για κάποιο λόγο καταστραφούν σε ένα σημείο, δεν πέφτουν ολόκληρες ούτε χρειάζονται συνολική αποκατάσταση του τοιχώματος, όπως με το τσιμέντο. Ουσιαστικά μιλάμε για μικρά αρχιτεκτονικά «θαύματα» που δυστυχώς **όσο περνούν τα χρόνια χάνονται** παράλληλα με την απομάκρυνση των νησιωτών από τον πρωτογενή τομέα και την εγκατάλειψη της υπαίθρου.

Πριν από μερικές δεκαετίες η αποκατάσταση της ξερολιθιάς αντιστήριξης αποτελούσε μέρος της ετήσιας ρουτίνας των αγροτών. Ο κ. Γιάννης Ψάλτης, πρόεδρος του Περιβαλλοντικού Συλλόγου «Φίλοι του Πρασίνου» στην Τήνο, θυμάται: **«Τον Οκτώβριο, που δεν είχαμε πολλές αγροτικές εργασίες, ο πατέρας μου συγκέντρωνε όλη την οικογένεια για να φτιάξουμε τις βουλίστρες ή β'λίστρες, όπως λέμε στην τηνιακή ντοπιολαλιά τα κατεστραμμένα κομμάτια της ξερολιθιάς».**

Σήμερα οι βουλίστρες είναι πολύ περισσότερες από τις «καλοστεκούμενες» ξερολιθιές. Η τεχνική που ακολουθείται από την εποχή την προϊστορικών χρόνων και η διατήρηση της οποίας δεν είναι μόνο χρήσιμη, αλλά αποτελεί μέγιστο θέμα πολιτισμού, χάνεται. Ο εφησυχασμός ότι δεν χρειάζεται πια να παράγουμε τοπικά προϊόντα ούτε να κρατήσουμε τα νερά μας, γιατί μπορούμε να τα αγοράσουμε και τα δύο από άλλα μέρη, καθώς και η πλήρης αδιαφορία της Πολιτείας για τη διάσωσή τους, έχει μετατρέψει τις ξερολιθιές σε ερείπια. Ετσι, **σήμερα, τόνοι νερού και γόνιμου εδάφους χάνονται κάθε χρόνο στη θάλασσα**, την ώρα που οι νησιώτες χρυσοπληρώνουν τα προϊόντα διατροφής και παρακαλάνε για λίγο υφάλμυρο νερό που έρχεται με την υδροφόρα...

Τρεις λόγοι για τους οποίους είναι πολύτιμη!

1 Συγκρατεί το χρώμα και επιτρέπει την ανάπτυξη της γεωργίας σε περιοχές που διαφορετικά θα φύτευαν μόνο φρύγανα και αγκάθια - αν δεν ήταν εντελώς γυμνές από βλάστηση εξαιτίας των ανέμων. Με την πέτρα ο άνθρωπος κατάφερε να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις που θα του επέτρεπαν να επιβιώσει σε δύσκολες κλιματολογικές συνθήκες και σε αφιλόξενα εδάφη. Τα νησιά του Αιγαίου αποτελούν χαρακτηριστικό παράδειγμα, γιατί μπορεί η θάλασσα να αποτελούσε για τους νησιώτες την βασική ανδρική απασχόληση, αλλά οι εναπομείναντες έπρεπε να εξασφαλίσουν τροφή όλο το χρόνο και ίσως να ενισχύσουν τα εισοδήματά τους όταν αυτό ήταν εφικτό. Μην ξεχνάμε ότι οι μεταφορές αγαθών δεν ήταν τόσο διαδεδομένο φαινόμενο όσο σήμερα και η βασική προϋπόθεση για την επιβίωση ήταν η αυτάρκεια σε είδη διατροφής. Οι ξερολιθιές μετέτρεπαν τα επικλινή εδάφη σε επίπεδα και δημιουργούσαν έτσι καλλιεργήσιμη γη. Στις πεζούλες ή αναβαθμίδες αυτές οι νησιώτες καλλιεργούσαν σχεδόν τα πάντα. Κηπευτικά, σιτάρι, όσπρια, αλλού ελιές, αμπέλια και συκιές, ακόμα και αμυγδαλιές στα Επτάνησα που το επιτρέπει το κλίμα. Τα ξηρικά ντοματάκια Σαντορίνης, οι άνυδρες μελιτζάνες, το ξυλάγγουρο,

τα πράσινα φασολάκια αποτελούν μερικά από τα πιο γνωστά προϊόντα των νησιών. Ακόμα και βαμβάκι είχαν καταφέρει να καλλιεργήσουν στα χωράφια τους οι νησιώτες με τη σωστή χρήση της πέτρας.

2 Συγκρατεί το νερό της βροχής επιτελώντας ένα διπλό καθήκον. Αφ' ενός δεν αφήνει το γόνιμο έδαφος να διαβρωθεί και να παρασυρθεί προς τη θάλασσα και αφ' ετέρου συγκρατεί το πολύτιμο νερό που αργότερα θα καταλήξει σε χειμάρρους, αφού πρώτα έχει ποτίσει πολύ καλά το έδαφος. Σύμφωνα με τον παραδοσιακό τρόπο χτισίματος των αναβαθμίδων στην Τήνο, οι αγρότες δημιουργούσαν μια κλίση στο έδαφος προς το εσωτερικό και ένα περίπου μέτρο πριν από την επόμενη ξερολιθιά άνοιγαν ένα αυλάκι. «Εκεί θα κατέληγε η περίσσεια του νερού - το νερό δηλαδή που περίσσευε αφού είχε πετύχει όλη την καθίζηση που είναι δυνατόν να πετύχει», λέει ο κ. Ματθαίος Βίλλας, γεωπόνος από την Τήνο. «Το αυλάκι αυτό λέγονταν ξερεματιστής γιατί οδηγούσε το νερό στο διπλανό πέτρινο μονοπάτι-κανάλι και από εκεί στο ρέμα, όπου είχαν χτίσει μικρά φράγματα, με ξερολιθιά και λάσπη στο εσωτερικό, για να συγκρατήσουν το περισσευούμενο νερό του χειμώνα για τις καλοκαιρινές καλλιέργειες». Ένας κύκλος ζωής που διαιώνίζεται με τη βοήθεια της πέτρας, της ανθρώπινης επινοητικότητας και τεχνικής.

3 Αποτελούν καταφύγιο της άγριας ζωής, αν εστιάσουμε μόνο στον ρόλο τους ως δίκτυα που προσφέρουν ευνοϊκές συνθήκες ζωής τόσο για την πανίδα όσο και τη χλωρίδα της περιοχής. Στις κοιλότητές τους συναντάμε πολλά είδη λειχήνων που επιτρέπουν αργότερα την εγκατάσταση ανώτερων ειδών, ενώ βρίσκουμε και πολυάριθμα είδη φυτών και ζώων. Εκεί φύονται φυτά όπως ο αμάραντος, το σαπουνόχορτο, και ανάλογα με το κλίμα και την απόσταση από τη θάλασσα, μπορεί να συναντήσουμε αμπέλια και συκίες. Στους βιότοπους αυτούς συχνάζουν επίσης διάφορα είδη σαύρας, φίδια και σαλιγκάρια, ενώ στις σχισμές περνούν στη χειμερία νάρκη πολλά έντομα όπως οι γνωστές μας πασχαλίτσες. Εκεί συντελούνται και τα διάφορα στάδια μεταμόρφωσης της πεταλούδας, οι αράχνες βρίσκουν την τροφή τους και στις μεγάλες κοιλότητες μπορεί να βρούμε σκαντζόχοιρους, τρωκτικά ακόμα και πουλιά. Ένας ολόκληρος βιότοπος συντηρείται ανάμεσα στις πέτρες και προστατεύεται εκεί από τον καυτό καλοκαιρινό ήλιο.

Ένας από τους τελευταίους «πετράδες» αποκαλύπτει τα μυστικά της ξερολιθιάς

Ο κύριος Γιάννης Δελατόλας ή Ντουλάς, όπως είναι το παρατσούκλι του, είναι 77 χρόνων, έχει τρία παιδιά, έξι εγγόνια αλλά αυτό δεν τον σταματά από το να βρίσκεται συνέχεια στα χωράφια για δουλειές. Έχει καμιά εικοσαριά κατσίκες που πρέπει να προσέχει αλλά και κότες, κουνέλια, δυο «δαμαλίδια», όπως λένε τις μικρές θηλυκές γελάδες, πολλά κουνέλια, πρόβατα και ένα γαϊδουράκι. Δεν είναι όμως μόνο αυτές οι ασχολίες του. Ο μαστρο-Γιάννης συνεχίζει να καλλιεργεί τον μπαξέ που έχει, και σαν παλιός πετράς -μάστορας της πέτρας- συνεχίζει να μαστορεύει όταν του δοθεί η ευκαιρία και όταν βρει μεροκάματο.

Δεν φτάσαμε τυχαία σ' αυτόν. Αλλωστε, είναι μια ξεχωριστή περίπτωση μάστορα στην Τήνο, όχι μόνο γιατί είναι από τους λίγους εναπομείναντες πετράδες αλλά γιατί είναι αυτός που δούλεψε για την αποκατάσταση 110 περιστερώνων του νησιού με τον παραδοσιακό τρόπο αλλά και στην **αποκατάσταση των ξερολιθιών με ένα πρόγραμμα LIFE** που είχε εγκριθεί παλιότερα.

Η εμπειρία αυτή είναι προϊόν της αγάπης του για την μαστοριά και την πέτρα. «Ήταν το φαί μου», μας λέει. «Αλλά την τέχνη δεν μου την έδειξε κανένας πρωτομάστορας. Την έκλεψα μόνος μου με το μάτι. Ο καλός χτίστης πρέπει να ξεχωρίζει την σωστή πέτρα μέσα από τον σωρό. Να μη χάνει χρόνο να την «σκίσει». Εγώ έχτιζα μέχρι και πέντε μέτρα ξερολιθιά την ημέρα», λέει με καμάρι. «**Με αυτή την επιδεξιότητα που απέκτησα κράτησα την οικογένειά μου** γιατί από τη γεωργία και τα ζώα δεν έβγαινε μεροκάματο».

Από τον κυρ Γιάννη μάθαμε τα μυστικά του χτισίματος της ξερολιθιάς. Μάθαμε πόσο δύσκολο είναι, γιατί «αν την πέτρα δεν την βάλεις σωστά θα κόψει και θα αλλάξει την ισορροπία των αποπάνω. Αλλά κι αν χάσεις ένα πόντο στο κάτω μέρος θα φτάσεις να χάνεις 10 στο επάνω σε ένα ψηλό κτίσμα». Επίσης, δεν θεμελιώνουμε καμιά ξερολιθιά σε χώμα. Πρέπει να καθαρίσουμε το έδαφος και να βρούμε τον βράχο. Βεβαία, τα εδάφη στην Τήνο είναι «ρηχά» και βρίσκεις

σταθερό βράχο στους 20 με 50 πόντους. «Τότε μόνο ξεκινάμε το χτίσιμο, όταν το θεμέλιο αγγίζει σταθερό έδαφος».

Οι πέτρες για την ξερολιθιά συλλέγονται συνήθως μέσα από το ίδιο το χωράφι. Αυτό γίνεται για δύο λόγους: για να καθαριστεί το καλλιεργήσιμο έδαφος και για να μην κουβαλούν τις πέτρες από μακριά. Αυτό ήταν επίπονη διαδικασία, αφού τις μετέφεραν στα χέρια ή με την «ξύλογαϊδάρρα» - μια τεχνική με σκοινιά, ξύλα και τη βοήθεια του γαϊδάρου.

Οι πέτρες που χρησιμοποιούνταν στα θεμέλια των ξερολιθιών αντιστήριξης λέγονταν «μπατικές». Επρεπε να είναι μεγαλύτερες σε μήκος από τις άλλες και να μπουν μέσα στο χώμα της πίσω πεζούλας. Μόνον έτσι ήταν στέρεες. Σε όλα τα επίπεδα της ξερολιθιάς και σε διαφορετικές αποστάσεις υπήρχαν «μπατικές» πέτρες. Αυτές έδεναν τον τοίχο με τη γη και λειτουργούσαν σαν καρφιά που εξασφάλιζαν μεγαλύτερη σταθερότητα. Όλες οι άλλες πέτρες μικρότερου μεγέθους που χρησιμοποιούνταν λέγονταν «δρομικές», γιατί ήταν αυτές που φαίνονται στην πρόσοψη.

Η ορολογία όμως αυτή, όπως και η τέχνη της αποκατάστασης ξερολιθιάς, κινδυνεύει σήμερα να χαθεί. Ο μαστρο-Γιάννης είναι από τους τελευταίους πετράδες της Τήνου. **Η ελπίδα έρχεται από τους Αλβανούς μετανάστες**, που ακόμα κι αν δεν ξέρουν την τέχνη της πέτρας είναι πρόθυμοι να τη μάθουν ώστε να συντηρήσουν έτσι ένα σημαντικό κομμάτι της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής μας, που άλλωστε αποτελεί και δική τους παράδοση.

Καταφύγιο για αμπέλια και συκιάς!

Το αμπέλι και η συκιά ήταν δύσκολο να πιάσουν στις κλιματολογικές συνθήκες της Τήνου γιατί τα πέντε πρώτα χρόνια, μέχρι δηλαδή τα φυτά να αναπτύξουν ένα ισχυρό ριζικό σύστημα, χρειάζονταν υγρασία που ήταν δύσκολο να διασφαλιστεί τους στεγνούς και καυτούς καλοκαιρινούς μήνες και φυσικά προστασία από τους δυνατούς βοριάδες. Στη βάση των θεμελίων μιας νέας ξερολιθιάς έσκαβαν τις πέτρες στο κάτω μέρος, δημιουργούσαν δηλαδή βαθουλώματα, τις «τακαδούρες», όπως τις λένε στην Τήνο, και τοποθετούσαν εκεί το κοτσάνι από το αμπέλι ή το κλαδί της συκιάς, για να μην τα συνθλίψουν από το βάρος οι πέτρες. Εκεί, με τη βοήθεια της υγρασίας και των θρεπτικών συστατικών του φρέσκου επιφανειακού χώματος που μετέφεραν στη βάση της νέας ξερολιθιάς -μια πάγια τεχνική για να ανανεώνουν το χώμα και να βοηθούν τα νέα φυτά- το φυτό μπορούσε να επιβιώσει την δύσκολη περίοδο των πρώτων χρόνων.

Ιδανικές και για μελίτσια!

Όταν κάποιος νοικοκύρης ήθελε να παραγάγει το δικό του μέλι έφτιαχνε μια ειδική θήκη μέσα στην ξερολιθιά για τις μελίτσες. Αυτές ονομάζονταν μελισσοθυρίδες ή μελισσότρυπες, όπως μας είπε ο μαστρο-Γιάννης από το Σμαρδάκιτο Τήνου. Για να φτιάξουν μελισσοθυρίδες έπρεπε να τοποθετήσουν «ένα λαμπαδάκι δεξιά και ένα αριστερά», δηλαδή μονοκόμματα πέτρες στις δύο πλευρές σε απόσταση περίπου εξήντα πόντων και μία ακόμα μεγάλη μονοκόμματη πέτρα για οροφή. Πάνω από την οροφή συνέχιζαν το κανονικό χτίσιμο της ξερολιθιάς. Η μελισσότρυπα είχε βάθος ένα με ενάμισι μέτρο, ήταν δηλαδή πολύ μεγαλύτερη από την ξερολιθιά, που φτάνει περίπου τους πενήντα πόντους, και όπως καταλαβαίνετε το μεγαλύτερο μέρος της έμπαινε μέσα στη γη. Στην υποδοχή αυτή τοποθετούσαν μια πήλινη κυψέλη και την έκλειναν με μια πέτρα που μπορούσαν να βάζουν και να βγάζουν άνετα. Το ύψος της κάθε κυψέλης ήταν επίσης σημαντικό γιατί δεν έπρεπε να μπαίνει νερό ούτε να φτάνει η πολλή ζέστη και φυσικά να μη φωλιάζει το χιόνι στα ορεινά. Στη βόλτα μας στην Τήνο, ο μαστρο-Γιάννης δεν σταματούσε να αναρωτιέται: πώς είναι δυνατόν να αντέχουν οι μελίτσες στις σημερινές χρωματιστές ξύλινες κυψέλες με τόσο υψηλές θερμοκρασίες; «Μέσα στις πέτρινες κυψέλες των ξερολιθιών, οι συνθήκες ήταν ιδανικές». ΟΙΚΟ της ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ 20-08-06

[Επιστροφή στην αρχή](#)

**ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ- ΕΡΓΑ ΠΟΥ ΕΓΙΝΑΝ ΣΤΗΝ ΙΚΑΡΙΑ
ΚΑΙ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΞΕΡΟΛΙΘΙΕΣ-ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΠΕΤΡΑΣ**

Ηλίας Γιαννίρης

ΣΗΜΕΙΟ 1.

Το Φεβρουάριο του 1999, όταν ήμουν Διευθύνων Σύμβουλος της Αναπτυξιακής Εταιρείας Επαρχίας Ικαρίας, μου ζητήθηκε από το Δήμαρχο Ευδήλου κ. Στ. Σταμούλο και τον Αντιδήμαρχο κ. Αυγ. Κούβαρη να βοηθήσω στη σύνταξη των προτάσεων του Δήμου Ευδήλου για το Καποδιστριακό Πρόγραμμα ΕΠΤΑ.

Από εκείνο τον κατάλογο προτάσεων για μελέτες και έργα δημοσιεύω σήμερα εκείνες τις προτάσεις που συνδιαμορφώσαμε με τον κ. Κούβαρη, τους νέους «Καποδιστριακούς» υπαλλήλους του Δήμου και τον υπάλληλο κ. Αργύρη Πολίτη.

Οι προτάσεις που ακολουθούν σχετίζονται με το προηγούμενο άρθρο για τις Ξερολιθιές και τις εργασίες πέτρας. Μετά το 2000 δεν με επέλεξαν για το νέο ΔΣ της Αναπτυξιακής Εταιρείας και με απομάκρυναν. Δεν ξέρω αν κάποιος παρακολούθησε την πορεία του Προγράμματος. Από όσο ξέρω, ποτέ ο Δήμος δεν έκανε απολογισμό για το τι υλοποιήθηκε από εκείνες τις προτάσεις. Έχω την εντύπωση ότι τα έργα που τελικά μελετήθηκαν και υλοποιήθηκαν έχουν να κάνουν με τσιμεντένιες κατασκευές και ασφαλτοστρώσεις και πολύ λιγότερο με εργασίες πέτρας και ξερολιθιές. Αν είναι έτσι, οι προτεραιότητες, όχι μόνο στο Δήμο Ευδήλου αλλά σε όλη την Επαρχία, πρέπει να αλλάξουν. Νέες θέσεις εργασίας θα δημιουργηθούν, θα προωθηθεί η οργανωμένη εξόρυξη σχιστόλιθου, και η Ικαρία θα συνεχίσει να έχει κατασκευές φιλικές προς το περιβάλλον και την αισθητική της. Η γενική εντύπωση πάντως είναι ότι στην Ικαρία μας έχει φάει το Τσιμέντο. Και αν κάποιος περάσει π.χ. από το Καραβόσταμο θα το διαπιστώσει εύκολα.

Από τις προτάσεις αυτές, ιδιαίτερη σημασία δίνω στην «αποκατάσταση των κτηνοτροφικών φραγμών του Αθέρα». Πρόκειται για χιλιόμετρα ξερολιθιάς που χρόνο με το χρόνο καταρρέουν. Η αποκατάστασή τους, συνοδευόμενη με την επίσης προτεινόμενη «μελέτη βοσκοϊκανότητας δημοτικών εκτάσεων» και την «μελέτη εφαρμογής προτάσεων της Ειδικής Χωροταξικής Μελέτης Ικαρίας-Φούρνων», που οριοθέτησε τις κτηνοτροφικές περιοχές της Ικαρίας, θα μπορούσε να οδηγήσει σε ένα διάλογο με τους κτηνοτρόφους που νοικιάζουν δημοτικές εκτάσεις και τελικά προκαλούν υπερβόσκηση, καταστροφή καλλιεργειών, διάβρωση και απερήμωση. Θα πρέπει να στοχεύουμε στο παλιό κτηνοτροφικό σύστημα όπου στην Ικαρία υπήρχαν και κατσίκια και δάσος. Και αυτό μπορεί να γίνει με τον καθορισμό συγκεκριμένου αριθμού ζώων στην κάθε περιφραγμένη περιοχή. Αν ο ενοικιαστής κτηνοτρόφος δεν είναι καλός ενοικιαστής, την επόμενη χρονιά ο Δήμος θα πρέπει να αναζητά άλλον ενοικιαστή κτηνοτρόφο.

Ακολουθεί ο Πίνακας εκείνος του 1999, που δεν είναι ο συνολικός αλλά περιέχει μόνο τις προτάσεις που σχετίζονται με ξερολιθιές και εργασίες πέτρας:

Ε.Π.Τ.Α., υπ.εσ.δ.δ.α. / πρόγραμμα ι. καποδιστριασ, ΕΙΔΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ (Ε.Π.Τ.Α.),

ΤΕΥΧΟΣ Γ - ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ ΔΗΜΟΥ/ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

ΔΗΜΟΣ/ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ Ευδήλου ΗΜ/ΝΙΑ ΥΠΟΒΟΛΗΣ 28/2/1999. ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ 1999-2004.

Προτεινόμενες ΜΕΛΕΤΕΣ που σχετίζονται με εργασίες πέτρας και ξερολιθιές

Μελέτη υδρονομικής προστασίας και εμπλουτισμού υδροφόρου ορίζοντα των λεκανών απορροής Άρη Ποταμού, Ρέματος Καραβοστάμου, Κυπαρισσιού, Κάμπου, Αυλακιού
Μελέτη Παραδοσιακών οικισμών

Μελέτη ανάπλασης πλατειών και λοιπών χώρων 12 οικισμών

Μελέτη εφαρμογής των προτάσεων της «Ειδικής Χωροταξικής Μελέτης Ικαρίας-Φούρνων» για το Δήμο Ευδήλου

Μελέτη αποκατάστασης αρδευτικών συστημάτων Μηλιώντα, Κυπαρισσιού, Κάμπου, Άρη Ποταμού

μελέτη οργάνωσης πολιτικής άμυνας (πυρκαγιές, σεισμοί, πλημμύρες, κατολισθήσεις)

μελέτη βοσκοϊκανότητας δημοτικών εκτάσεων Δήμου Ευδήλου

μελέτη μικρών τεχνικών έργων στο δίκτυο αγροτικής οδοποιίας Δ. Ευδήλου

Μελέτη αποκατάστασης κτηνοτροφικών φραγμών Αθήρα

Μελέτη αναστυλωτικών εργασιών και σωστικών επεμβάσεων του Κάστρου Κοσκινά

Μελέτη ανάδειξης υδρομύλων-ανεμομύλων Δήμου Ευδήλου

Μελέτη ανάδειξης παραδοσιακού οικισμού του Φραντάτου

Μελέτη ανάδειξης του οικιστικού συνόλου Γιαλός Καραβοστάμου

Μελέτη ανάδειξης του ιστορικού μονοπατιού Φραντάτο-Κάμπος

Μελέτη ανάδειξης του Οικιστικού - παραγωγικού συστήματος Δρούτσουλας-Πηγή Αλάμας

Προτεινόμενα ΈΡΓΑ που σχετίζονται με εργασίες πέτρας και ξερολιθιές

Υδρονομική προστασία και εμπλουτισμός υδροφόρου ορίζοντα των λεκανών απορροής Άρη Ποταμού, Ρέματος Καραβοστάμου, Κυπαρισσιού, Κάμπου, Αυλακιού

Έργο Ανάδειξης Παραδοσιακών οικισμών

Ανάπλαση πλατειών και λοιπών χώρων 12 οικισμών

Εφαρμογή των προτάσεων της «Ειδικής Χωροταξικής Μελέτης Ικαρίας-Φούρνων» για το Δήμο Ευδήλου

Αποκατάσταση αρδευτικών συστημάτων Μηλιώντα, Κυπαρισσιού, Κάμπου, Άρη Ποταμού

Εφαρμογή Βοσκοϊκανότητας δημοτικών εκτάσεων Δήμου Ευδήλου

Κατασκευή μικρών τεχνικών έργων στο δίκτυο αγροτικής οδοποιίας Δ. Ευδήλου

Αποκατάσταση κτηνοτροφικών φραγμών Αθήρα

Αναστυλωτικές εργασίες και σωστικές επεμβάσεις του Κάστρου Κοσκινά

Ανάδειξη Αρχαιολογικού Χώρου και περιβάλλοντος χώρου του Κάμπου

Ανάδειξη παραδοσιακού οικισμού του Φραντάτου

Ανάδειξη του οικιστικού συνόλου Γιαλός Καραβοστάμου

Ανάδειξη του ιστορικού μονοπατιού Φραντάτο-Κάμπος

Ανάδειξη του Οικιστικού – παραγωγικού συστήματος Δρούτσουλας-Πηγή Αλάμας

ΣΗΜΕΙΟ 2.

Επίσης, αξίζει να αναφερθεί ότι την ίδια περίοδο μου ζητήθηκε από το Δήμο Ευδήλου να συμβάλω στην διατύπωση προτάσεων για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Περιβάλλον» (ΕΠΠΕΡ) του ΥΠΕΧΩΔΕ. Ακολουθούν εκείνες οι προτάσεις (για οικονομία χώρου δεν παρατίθενται οι φωτογραφίες που συνόδευαν τις προτάσεις που είχαν υποβληθεί στο ΥΠΕΧΩΔΕ):

Δήμος Ευδήλου Ικαρία 10/1/1999

Προς ΥΠΕΧΩΔΕ/ΓΔ Προγραμματισμού & Έργων Α.Π./Τμ Γ

Προτάσεις για ένταξη έργων στο 3ο ΚΠΣ

Επεξεργασία Προτάσεων: Αναπτυξιακή Εταιρεία Επαρχίας Ικαρίας (πολυμετοχικός φορέας της Αυτοδιοίκησης της Επαρχίας Ικαρίας), Ηλίας Γιαννίρης, Αρχιτέκτονας-Χωροτάκτης

1. Αναστυλωτικές εργασίες και σωστικές επεμβάσεις του Μεσαιωνικού Κάστρου Κοσκινά Πρόκειται για το σημαντικότερο μεσαιωνικό κτίσμα του νησιού. Η μελέτη του Κάστρου Κοσκινά έχει ενταχθεί στον ΚΑΣΤΡΩΝ ΠΕΡΙΠΛΟΥ. Απο τη Μελέτη αυτή θα προκύψουν οι απαιτούμενες αναστυλωτικές και άλλες σωστικές εργασίες για την προστασία του μνημείου.

έργα 60.000.000 δρχ Δήμος Ευδήλου

2. Ανάδειξη Αρχαιολογικού Χώρου και του περιβάλλοντος χώρου του Κάμπου Πρόκειται για την Αρχαία Οινόη της Κλασσικής Ελλάδας, με σημαντική οικονομική δύναμη και ιστορική παρουσία. Υπάρχει αρχαίος ναός και αρχαιολογικό μουσείο. Επίσης υπάρχουν βυζαντινά κτίσματα και Θέατρο. Χρειάζεται μιά συνολική ανάδειξη του αρχαιολογικού μελέτη: 2.000.000 έργα 30.000.000

3. Ανάδειξη Αρχαιολογικού Χώρου Οσίας Θεοκτίστης της Λεσβίας
Πρόκειται για σημαντικό θρησκευτικό μνημειακό σύνολο του μεσαίωνα που περιλαμβάνει το ησυχαστήριο της Οσίας Θεοκτίστης, 2 ναούς, κελλιά μοναστηριού, αίθουσα συνεστιάσεων, αποθηκευτικούς χώρους. Ο Χώρος είναι σήμερα εγκαταλειμένος και έχουν γίνει άναρχες επεμβάσεις που δεν συνάδουν με την ιερότητα του χώρου (καταστροφή αγιογραφιών για ηλεκτροφωτισμό, κατασκευή υδατοδεξαμενής σε ακατάλληλο χώρο κλπ)
μελέτη: 2.000.000 έργα διαμόρφωσης 20.000.000 Δήμος Ευδήλου σε συνεργασία με την Μητρόπολη Σάμου και την Αναπτυξιακή Εταιρεία Επαρχίας Ικαρίας.
4. Ανάδειξη του συγκροτήματος υδρομύλων του Καραβοστάμου (Άρης Ποταμός, Μηλιώντας)
Πρόκειται για 5 υδρόμυλους που λειτουργούσαν παράλληλα με το αρδευτικό σύστημα των αναβαθμών των δύο κοιλάδων. Απαιτείται αποκατάσταση του συστήματος μονοπατιών από το χωριό Καραβόσταμο προς τους υδρόμυλους, και ανάδειξη των υδρομύλων.
μελέτη: 2.000.000 έργα 30.000.000 Δήμος Ευδήλου σε συνεργασία με την Αναπτυξιακή Εταιρεία Επαρχίας Ικαρίας και ιδιώτες.
5. Ανάδειξη παραδοσιακού οικισμού του Φραντάτου
Πρόκειται για ένα ορεινό χωριό σχετικά καλά διατηρημένο, που χρειάζεται ανάδειξη των οικιστικών του χαρακτηριστικών και των χαρακτηριστικών της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής της Ικαρίας.
μελέτη: 2.000.000 έργα ανάδειξης: 20.000.000 Δήμος Ευδήλου
6. Ανάδειξη του οικιστικού συνόλου Γιαλός του Καραβοστάμου
Πρόκειται για ένα μικρό πολεοδομικό σύνολο (Καβουριάρη έως Μαντουβάλα) με καλοδιατηρημένα τα αρχιτεκτονικά και πολεοδομικά χαρακτηριστικά. Χρειάζεται πλακόστρωση και κατάλληλο φωτισμό για ανάδειξη της πολεοδομικής φυσιογνωμίας. Το πολεοδομικό αυτό σύνολο είναι σπάνιο και αποτελεί δείγμα της πολεοδομικής αντίληψης κατά την μετάβαση από την αραιή (ορεινή) κατοίκηση στην παράκτια Ικαρία.
μελέτη: 300.000 έργα ανάδειξης 8.000.000 Δήμος Ευδήλου.
7. Ανάδειξη του ιστορικού μονοπατιού Φραντάτο-Κάμπος
Πρόκειται για ένα καλοδιατηρημένο μεσαιωνικό μονοπάτι μέσα στο ικαριακό δάσος. Σήμερα το μονοπάτι είναι βατό αλλά χρειάζεται ορισμένες επεμβάσεις καθαρισμού και συντήρησης
μελέτη: 300.000 έργο: 5.000.000
8. Ανάδειξη του Οικιστικού-παραγωγικού συστήματος Δρούτσουλας-Πηγή Αλάμας
Πρόκειται για το μεσαιωνικό οικισμό Δρούτσουλα (ανάντι) και τις πηγές της Αλάμας (κατάντι) με ένα οικοσύστημα με πεταλούδες παρόμοιες με της Ρόδου και με κήπους σε αναβαθμούς. Χρειάζεται ανάδειξη του οικιστικού-παραγωγικού συστήματος, διαμόρφωση χώρων ανάπαυσης-αναψυχής, αποκατάσταση του παλιού μονοπατιού
μελέτη: 1.000.000 έργα διαμόρφωσης 10.000.000 Δήμος Ευδήλου σε συνεργασία με την Αναπτυξιακή Εταιρεία Επαρχίας Ικαρίας
9. Ανάδειξη των δύο μοναδικών οικιών της Ικαρίας με ζωγραφιστά ταβάνια και μετατροπή τους σε επισκέψιμους χώρους
Πρόκειται για δύο ανεξάρτητα κτίσματα που φέρουν ταβάνια με ζωγραφιές από την εποχή της τουρκοκρατίας. Τα δείγματα αυτά ζωγραφικής είναι μοναδικά στην Ικαρία. Τα σπίτια αυτά διατίθενται από τους ιδιοκτήτες τους για μετατροπή σε επισκέψιμους χώρους και ξενώνες.
μελέτη: 3.000.000 Ανάδειξη και μετατροπή: 20.000.000 Αναπτυξιακή Εταιρεία Επαρχίας Ικαρίας σε συνεργασία με τους ιδιοκτήτες Αργυρώ Τουρβά και Δημήτρη Τουρβά
Αποκατάσταση του "Φραγμού" του όρους Αθέρα
Πρόκειται για έναν μεσαιωνικό ή και αρχαιότερο μαντρότοιχο κατά μήκος της οροσειράς (μήκους άνω των 15 χιλιομέτρων) που χώριζε τον ορεινό βοσκότοπο της Ικαρίας σε βόρειο και νότιο. Ο Φραγμός έχει καταρρεύσει σε ορισμένα σημεία (περίπου 15-17 σημεία) και χρειάζεται αποκατάσταση. Συνήθως συνοδεύεται με παράλληλο μονοπάτι. Από τον βασικό αυτό Φραγμό ξεκινούσαν δευτερεύοντες Φραγμοί που όριζαν τους βοσκότοπους του κτηνοτροφικού συστήματος της "αμολατής" ή ελεύθερης βοσκής (ξαπολησώνας) των κατσικιών της τοπικής ράτσας "ρασκό" έργο: 45.000.000 Δήμος Ευδήλου σε συνεργασία με την Αναπτυξιακή Εταιρεία Επαρχίας Ικαρίας
- ΣΥΝΟΛΟ ΜΕΛΕΤΩΝ 12.600.000
ΣΥΝΟΛΟ ΕΡΓΩΝ 248.000.000

Από όσο έχω δει, μερικά από εκείνα τα έργα προχώρησαν κάπως, όπως η Πρόταση 1 και η Πρόταση 8. Δεν ξέρω πόσο συνέβαλαν εκείνες οι προτάσεις του 1999 που είχα συντάξει. Για το ζήτημα που αφορά τις ξερολιθιές και τις εργασίες πέτρας, η Πρόταση 11 είχε μεγάλη σημασία, όπως και οι Προτάσεις 2, 3, 4, 5 και 7. Από όσα ξέρω, αυτές οι προτάσεις δεν προχώρησαν. Δεν ξέρω αν τις παρακολούθησε κανένας, και αν υιοθετήθηκαν από το ΥΠΕΧΩΔΕ.

ΣΗΜΕΙΟ 3.

Επίσης, η πρόταση που είχαμε συντάξει ο γράφων και ο Μένιος Τσαμουδάκης το 1999 εκ μέρους της Αναπτυξιακής Εταιρείας για χρηματοδότηση από το LEADER II, και που αφορούσε την αποκατάσταση του μονοπατιού «Άρης Ποταμός-Καψαλινό Κάστρο», εγκρίθηκε και υλοποιήθηκε με ευθύνη του Δήμου Ευδήλου.

ΣΗΜΕΙΟ 4.

Τέλος, η ανάδειξη της πηγής Χαλικά Καραβοστάμου, ξεκίνησε από χρήματα που είχα εξασφαλίσει από το πρόγραμμα εθελοντισμού (1997-2000, σε συνεργασία Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς-ΓΔ XXII της Ε.Ε.), που υλοποίησε καταγραφή με GPS 19 διαδρομών σε όλη την Ικαρία, φωτογραφικό υλικό, φυτολόγιο της διαδρομής, εκτίμηση της κατάστασης των μονοπατιών και επισήμανση αξιόλογων σημείων (θέα, αισθητικό κάλλος κλπ).

Ελπίζω ότι ο αναγνώστης θα αντιληφθεί τη σημασία που έχουν τέτοιες προτάσεις για την Επαρχία Ικαρίας και το μέλλον της. Δεν ξεκινάμε από το μηδέν. Το ζήτημα είναι, εννιά με δέκα χρόνια μετά, αν η Επαρχία Ικαρίας κινείται σε αυτή την κατεύθυνση, αν βρίσκει βιώσιμες και κατάλληλες λύσεις, αν αξιοποιεί τις δυνατότητες και τα πλεονεκτήματά της, αν δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας, αν αντιμετωπίζει τα προβλήματα –όπως αυτό της υπερβόσκησης- και αν προστατεύει το περιβάλλον. Κινείται σε αυτή την κατεύθυνση ή οπισθοδρομεί;

Τα συμπεράσματα δικά σας.

[επιστροφή](#)

Για το καλοκαίρι που πέρασε

Το Καλοκαίρι του 2006 είναι παρελθόν. Προστέθηκε στο κομπολόι με τις χάντρες, με τις οποίες μετράμε εμείς οι Καριώτες. Ναι! Μετράμε τη ζωή μας με ...καλοκαίρια! Αυτά μας θρέφουν το Χειμώνα.

Αυτό το Καλοκαίρι έγιναν πολλά και μερικά για πρώτη φορά. Ας κάνουμε μια ανασκόπηση:

1. «Διεθνές Πρόγραμμα εναλλακτικών διακοπών»

Διεθνές πρόγραμμα εναλλακτικών διακοπών στην Ικαρία διοργανώθηκε από τις 20 έως τις 30 Ιουλίου από τον Όμιλο Φίλων Βουνού και Θάλασσας και τον πολύ δραστήριο και φίλο Μάκη Σταύρου (τηλ.: 210-9657879) σε συνεργασία με τον Δήμο Αγίου Κηρύκου. Έγιναν:

ανοιχτή συζήτηση με τους κατοίκους της Πλαγιάς,

ανοιχτή συζήτηση με τους κατοίκους του Καταφυγίου,

ανάβαση στο Καψαλινό Κάστρο,

πεζοπορία από την Ακρόπολη Καταφυγίου στο Φάρο - αρχαιολογικό χώρο Δράκανου.

εκδήλωση στον Αγ. Κήρυκο, στην αίθουσα εκδηλώσεων Παλαιό Δημαρχείο με θέμα: «Η διεθνής προβολή της Ικαρίας και η σημασία της για την ανάπτυξη του νησιού».

2. Την Ικαρία επισκέφτηκε ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ Γιώργος Παπανδρέου

για τις εκδηλώσεις για την επέτειο της απελευθέρωσης του νησιού, 17-7-06. Κατέθεσε στεφάνι στο Μνημείο Ηρώων στην πλατεία Αγίου Κηρύκου, και συναντήθηκε με στελέχη του ΠΑΣΟΚ στην Ικαρία και τους Δημάρχους του νησιού.

3. Ικαρίας πολιτισμικοί διάλογοι

Η φιλόξενη Ικαρία για δέκα μέρες δεξιώθηκε το διεθνές μουσικό Φεστιβάλ Πολιτισμικών Διαλόγων Ικαρος, που διοργάνωσε η Εταιρεία Ικαριακών Μελετών (τηλ.: 210-8016183). Τη καλλιτεχνική διεύθυνση του Φεστιβάλ είχε η Κλαούντια Ντελμέρ που άφησε άριστες εντυπώσεις. Συνδιοργάνωσαν από κοινού και οι τρεις δήμοι του νησιού: Αγίου Κηρύκου, Ευδήλου και Ραχών. Συγχαρητήρια στους Δήμάρχους. Αν το φιλοξενήσουν και του χρόνου θα μας φύγει η κακεντρεχής υποψία ότι το έκαναν γιατί το 2006 είναι προεκλογική χρονιά για την Αυτοδιοίκηση. Η Επαρχία Ικαρίας (και οι Φούρνοι μαζί, μην τους ξεχνάμε και μην τους χαρίζουμε από μόνοι μας στη Σάμο) έχει ανάγκη από συνολικές συλλογικές δράσεις. Στο φεστιβάλ φιλοξενήθηκαν μουσικοί που "ανοίγονται" προς άλλους πολιτισμούς, τους μελετούν και δημιουργούν νέα ακούσματα, πιο οικουμενικά, πέρα από τα βιώματα της δικής τους κουλτούρας.

Στον Αγ. Κήρυκο, έγινε συναυλία όπου παρουσιάστηκε ο καινούργιος δίσκος «La mar - Δρόμοι της θάλασσας» των Μίμη Πλέσσα και Κλαούντια Ντελμέρ (τραγουδι).

Στον Εύδηλο έπαιξε το ισπανικό πρωτοποριακό γκρουπ έθνικ μουσικής, L' Ham De Foc, από τη Βαλέντσια της Καταλονίας που άφησε άριστες εκτυπώσεις.

Στον Αγ. Κήρυκος έπαιξαν η ομάδα Ελλήνων μουσικών Θέρος και η Τυνησιακή Λάμια Μπεντίουι.

Στον Εύδηλο το επταμελές ελληνικό σχήμα (πέντε μουσικοί, δύο χορευτές) Tangarto παρουσίασε ένα ταξίδι στον κόσμο του τάνγκο.

Στον Εύδηλος έπαιξαν οι Motion Trio, νεαροί δεξιοτέχνες ακορντεονίστες από την Κρακοβία της Πολωνίας με επιδράσεις από Βαλκάνια, Ισπανία, Τάνγκο και... μοντέρνα τεχνολογία...

Κάποια εκδήλωση μάλλον έγινε και στις Ράχες αλλά μας διαφεύγει.

Μπράβο στην Εταιρεία Ικαριακών Μελετών και στους τρεις δημάρχους του νησιού.

4. Τουρνουά σκάκι 10-20 Ιουλίου στην Ικαρία

Έγινε το Διεθνές ανοιχτό τουρνουά που διεξάγεται κάθε χρόνο από 10 - 20 Ιουλίου στο νησί.

Οι σκακιστές μπόρεσαν με 180 ευρώ ανά άτομο συμπεριλαμβανομένων των εισιτηρίων και των εξόδων διαμονής για 10 περίπου ημέρες, να απολαύσουν παρτίδες ανάλογες του επιπέδου τους, τα ιαματικά λουτρά στις Θέρμες ή στις καθαρές θάλασσες του Αγίου Κηρύκου.

Πληροφορίες από τον κ. Σάββα στο τηλ. 6932478386 (ΠΗΓΗ: ΑΠΠΕ)

5. Σχεδόν έτοιμο το νέο μαρμάρινο θέατρο στην περιοχή Βαώνης του Χρυσοστόμου

Την ανέγερση του θεάτρου που στερείται παντελώς η ακριτική Ικαρία ανέλαβαν με προσωπική εργασία - πανηγύρια - χοροεσπερίδες και εράνους και δωρεές των αποδήμων οι εξωραϊστικοί και εκπολιτιστικοί σύλλογοι Χρυσοστόμου "Θέσπις" με τη βεβαιότητα να αναδειχθεί η νήσος μας ανά τα πέρατα της Οικουμένης με την Αφή και μετάδοση της Φλόγας της Ικαριάδας κατά των ανά τετραετία τελουμένων αεραθλητικών αγώνων. Τον δικό τους «τιτάνιο» αγώνα για να εξασφαλίσουν τα χρεώδη καταβάλλουν τα μέλη του πρότυπου Εκπολιτιστικού Συλλόγου Ικαρίων «Ο Θέσπις», τηλ.: 22750-22509.

Η προσπάθειά τους έχει επικεντρωθεί στην κατασκευή υπαίθριου θεάτρου με λευκά μάρμαρα προς τιμήν του Ικάρου «Θέσπι» απέναντι στον βράχο του Ικαρη στην περιοχή της Βαώνης.

Όπως σημειώνουν ο πρόεδρος Απόστολος Παριανός και ο Γιώργος Κασσιώτης το έργο το οποίο θα φθάσει τα 35.000 ευρώ πρέπει να περιληφθεί στα κοινοτικά προγράμματα πολιτισμού.

Οι Χρυσοστομιάτες θύμωσαν γιατί στο παρελθόν κατασκευάστηκε ένα πολυδάπανο μεταλλικό θεατράκι 6 κερκίδων στη θέση Λευκάδα, πολύ μακριά από τον Βράχο του Ικαρη, σε άσχετη τοποθεσία, για την αφή της φλόγας των πρώτων παγκόσμιων αεραθλητικών αγώνων. Και ανέλαβαν δράση. Ανασκουμπώθηκαν, πρόσφεραν πολλή εθελοντική εργασία, και τελικά κατάφεραν με λίγα λεφτά και αυτεπιστασία να κατασκευάσουν ένα υπέροχο μαρμάρινο θέατρο

με θέα τον Ικαρη. Μάλιστα, η νομαρχία έχει ξεκινήσει το έργο της ασφαλιτοποίησης του δρόμου.

Το έργο αυτό αποτελεί τιμή για την Ικαρία, τιμή για το Θεό του Θεάτρου Διόνυσο που γεννήθηκε στην Ικαρία, τιμή για τον πρώτο άνθρωπο που έστησε θεατρική παράσταση, τον Θέσπη (Ικάριας Καταγωγής), τιμή για την Παγκόσμια Ολυμπιάδα Αεραθλητισμού, και τέλος τιμή για τον Ίκαρο, τον πρωτοπόρο αεροπόρο της ανθρωπότητας. Μπράβο στους Χρυσοστομιώτες που ανέλαβαν να σώσουν και την τιμή της Ικαρίας!

Το άναμα της φλόγας της Αεραθλητικής Ολυμπιάδας πρέπει να γίνεται πλέον στο νέο αυτό μαρμάρινο θέατρο, όπως η αφή της φλόγας των Ολυμπιακών Αγώνων γίνεται στην Ολυμπία. Εκεί που έπεσε ο Ίκαρος, πάνω στον βράχο που όλοι τον λένε Ίκαρη, στη θέση Αητη, απέναντι από τις «Πλάκες», και απέναντι από τις εξαιρετικές παραλίες Γυάλια, Λειβάδι και Σκουρδουλιάρη.

Αν θέλετε να διοργανώσετε κάποια εκδήλωση, ή θεατρική παράσταση, ή λογοτεχνική βραδιά, το μαρμάρινο θέατρο του Ίκαρη, κοντά στη θάλασσα, απέναντι από τους Φούρνους και την Πάτμο, εκεί που συντελείται η μαγευτική ανατολή του ήλιου και της σελήνης, σας περιμένει.

6. Ακαμάτρα-βιβλιοπαρουσίαση: Η παραδοσιακή κατοικία της Ικαρίας και το ιδιόμορφο κτιστό περιβάλλον του νησιού

Ο γνωστός και φίλος Αρχιτέκτονας **Κόκκινος, Γιώργος Ν.**, έγραψε ένα μοναδικό βιβλίο 230 σελίδων με εξαιρετικές έγχρωμες φωτογραφίες και σχέδια για την Αρχιτεκτονική της Ικαρίας, συμπληρώνοντας ένα μεγάλο κενό. Ο Εκδότης είναι η Εταιρεία Ικαριακών Μελετών, και πρέπει να της δώσουμε συγχαρητήρια γιατί κράτησε την τιμή μόνο στα 30 €, κάνοντας αυτό το πολύτιμο βιβλίο προσιτό σε όλους. Το βιβλίο παρουσιάστηκε στην Ακαμάτρα, που είναι χαρακτηρισμένη ως παραδοσιακός οικισμός.

Το παραδοσιακό σπίτι της Ικαρίας και γενικά η δομή του κτιστού περιβάλλοντος του νησιού είναι σχεδόν άγνωστα, σε αντίθεση με τη λαϊκή αρχιτεκτονική και τη δομή των οικισμών των άλλων νησιών του Αιγαίου που έχουν μελετηθεί διεξοδικά και είναι πασίγνωστα τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Πολλοί λόγοι θα μπορούσαν να αναφερθούν γι' αυτό. Ένας από τους βασικότερους είναι το γεγονός ότι η λαϊκή αρχιτεκτονική άλλων νησιών, όπως των Κυκλάδων, χρησίμευσε ως βασικό στοιχείο προβολής της μεγάλης τουριστικής ανάπτυξής τους κατά το β' μισό του 20ού αιώνα (Μύκονος, Σαντορίνη κ.ά.) σε αντίθεση με ό,τι συνέβη στην Ικαρία. Όμως ο σημαντικότερος, ίσως, λόγος είναι η διαφορετικότητα της Ικαριακής αρχιτεκτονικής από εκείνη όλων των άλλων νησιών του Αιγαίου, αλλά και το ίδιο το ουσιαστικό και συστατικό χαρακτηριστικό της, που είναι ακριβώς η μη προβολή, η αφάνεια, η απόκρυψη. Στο βιβλίο αυτό γίνεται προσπάθεια να καταγραφούν οι βασικοί τύποι, οι μορφές και οι ιδιαιτερότητες της παραδοσιακής ικαριώτικης κατοικίας που κτίζονταν στο νησί μέχρι την επικράτηση του σύγχρονου τρόπου δόμησης, δηλαδή περίπου μέχρι το 1950, καθώς μετά άρχισε η δυναμική εμφάνιση του οπλισμένου σκυροδέματος με τις σύγχρονες μορφές κατοικίας που επέβαλε. Παράλληλα γίνεται προσπάθεια περιγραφής και ερμηνείας της ιδιόμορφης πολεοδομικής συγκρότησης των οικισμών του νησιού, καθώς και μια συνοπτική αναφορά σε άλλα κτίσματα και κατασκευές που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

7. Έγινε από 1/9/2006 έως 3/9/2006 συμπόσιο στον Άγιο Κήρυκο, με θέμα, "Μύθος μετά λόγου-Διάλογοι για την Ουσία και τη Διαχρονική Αξία του Αρχαίου Ελληνικού Μύθου",

με διοργανωτή το Φεστιβάλ Ικαρίας, με την ευκαιρία συμπλήρωσης 70 χρόνων από τις πρώτες ανασκαφές της Αρχαιολογικής Εταιρείας στο νησί.

Το Συμπόσιο προωθεί έναν πραγματικό διάλογο γύρω από την ουσία και τη διαχρονική αξία των αρχαίων ελληνικών μύθων.

Πρόεδρος του Συμποσίου είναι ο καθηγητής της Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών Κ. Μπουραζέλης.

Εισηγητές από το εξωτερικό είναι οι P. Vidal-Naquet, Λ. Παπαλάς, Peter Green, Hans-Ulrich Wiemer, Μαργαρίτα Αραβαντινού, Anne Baring, R. Tarnas.

Και από ελληνικής πλευράς οι Κ. Μπουραζέλης, Α. Τάττη-Γκάρτζιου, Γ. Γιατρομανωλάκης, Μ. Χριστόπουλος, Ε. Δ. Καρακάντζα, Θ. Τάσιος, Β. Αραβαντινός, Μ. Μερακλής, Α. Μπουρατινός. Έγινε συζήτηση με τους παρισταμένους: Γαλάτια Σαράντη, Σ. Αγουρίδης, Β. Αναστασιάδης, J. Anton, Δ. Βουδούρης, Ε. Γεωργιάδου-Κούντουρα, Δ. Δαμάσκος, Β. Λαμπρινουδάκης, Χ. Μεράτζας, Ν. Μπεζαντάκος, Κ. Παναγοπούλου, Θ. Πελεγρίνης, Αικ. Πολυμέρου-Καμηλάκη κ.ά.

Το Φεστιβάλ Ικαρίας, που ξεκίνησε από το 1999, στοχεύει στην ανάπτυξη της κληρονομιάς της Ικαρίας, στη μελέτη και προβολή όλου του πλούτου της παράδοσης, της τέχνης, του τρόπου ζωής και της εν γένει ικαριώτικης κουλτούρας. Πληροφ. τηλ. 210 9764720

Πόσο σοβαρό είναι το θέμα το αντιλαμβάνεται ο καθένας. Έχουμε γράψει επανειλημμένα ότι η Ικαρία και οι Φούρνοι χρειάζονται ανασκαφές. Πρέπει να ανατραπεί το Αθηναϊκό και Κυκλαδίτικο αρχαιολογικό κατεστημένο.

Και που να ερευνηθεί το ζήτημα των αποικιών των Ικαρίων (Μασσαλία, Βαρκελώνη, Περσικό Κόλπος. Για προβληματισμό παραθέτουμε το παρακάτω σημείωμα: «*Το 1984 ομάδα άγγλων και σκανδιναβών αρχαιολόγων που έκαναν έρευνες στην περιοχή, ανακάλυψαν ότι το νησί Φαϊλάκα στον κόλπο του Κουβέιτ και το νησί Χαργκ (η ονομασία που του έδωσαν οι αρχαίοι Έλληνες ήταν Ικαρία) ήταν κάποτε ελληνικές αποικίες. Οι επιστήμονες υποθέτουν ότι τα ελληνικά αυτά ονόματα δόθηκαν από τον Μέγα Αλέξανδρο, σύμφωνα με μια μαρτυρία του Αρριανού στην Αλεξάνδρου Ανάβαση, που έγραψε*».

(Για τα αρχαιολογικά των Φούρνων)

8. ΕΥΠΛΟΙΑ: ΜΕ ΠΛΟΥΣΙΟ και ενδιαφέρον περιεχόμενο

συνεχίζει την πλεύση του στην κυβερνοθάλασσα το ηλεκτρονικό περιοδικό του Δικτύου Αιγαίου, «ΕΥΠΛΟΙΑ». Η ηλεκτρονική του διεύθυνση: <http://eyploia.aigaio-net.gr>

Το περιοδικό δημοσιεύει χωρίς λογοκρισία, άρθρα, απόψεις, ειδήσεις, καταγγελίες που αφορούν περιβαλλοντικά ζητήματα ή θέματα πολιτισμού των νησιών του Αιγαίου και εκφράζουν ομάδες πολιτών ή μεμονωμένα άτομα. Το τελευταίο τεύχος, Νο 8, του Σεπτεμβρίου 06 έχει **ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ** με πληθώρα άρθρων, όπως Η Γένεση της Αιγαϊίδος, Τριάντα πέντε διαφορετικά είδη καρχαριών καταγράφηκαν στα ελληνικά νερά, Για τη φώκια μονάχους - μονάχους, Σε αναζήτηση γερακιών στο Αιγαίο, Οι μοναδικές μικρές νησίδες, Ο μαγικός βυθός του Αιγαίου, της Μάχης Τράτσα, Το Αιγαίο: Μια διάσπαρτη πόλη, Ξένοι περιηγητές στο Αιγαίο (15ος - 20ος αιώνας), Ο Ιντιάνα Τζόουνς στο Αιγαίο, Αλιεία : μια πηγή ζωής που μετατρέπεται σε απειλή, Υπήρξαν ποτέ γοργόνες; Ήταν αληθινά πλάσματα;, Ταινίες και ντοκιμαντέρ για το Αιγαίο, Ναυτικό Γλωσσάρι στο έργο του Νίκου Καββαδία, Μουσεία και Ινστιτούτα για το Αιγαίο. Η προσωρινή σύνταξη του περιοδικού είναι η εξής: Νίκος Τζιμόπουλος (Σύρος), Αλέξανδρος Μαβής (Ανδρος), Γιώργος Ξυδάκης (Μύκονος), Αγγελική Κονταξοπούλου (**Ικαρία**), Θωμάς Δρίκος (Σύρος), Μιχάλης Μιχαλιάδης (Σάμος), Χαρά Πελεκάνου (Σύρος).

Μπράβο!

9. Ο Βαγγέλης Κορακάκης στο Καραβόσταμο.

Το Καραβόσταμο διάλεξε φέτος η ΚΝΕ Ικαρίας για να κάνει την κεντρική προφεστιβαλική της εκδήλωση. Έγινε τρελό ξεφάντωμα ποιοτικής μουσικής με το μπουζούκι του Βαγγέλη Κορακάκη και την ορχήστρα του. Κόσμος πολύς από όλη την Ικαρία, καλή διάθεση και απόλαυση. Προηγήθηκε ένα μικρό θεατρικό έργο.

Παράλληλα με αυτές τις εκδηλώσεις (μπορεί να μου ξέφυγε και καμία) έγιναν πληθώρα άλλων μικρότερων εκδηλώσεων (εκθέσεις ζωγραφικής-γλυπτικής, μουσικές εκδηλώσεις, θεατρικές παραστάσεις, χορευτικές εκδηλώσεις, ειδικές ξεναγήσεις κλπ).

Μακάρι έτσι και του χρόνου. Μακάρι έτσι και το χειμώνα.

9. Για πρώτη χρονιά φέτος ΔΕΝ έγιναν τα Ικάρια-Ελευθέρια.

Τα διοργάνωνε η Πανιακαριακή Αδελφότητα Αθήνας. Όμως, τα τελευταία χρόνια είχαν πάρει τη μορφή προσωπικής υπόθεσης του ακούραστου Φίλιππου Μαυρογιώργη, με τους τοπικούς

άρχοντες μάλλον να «σέρνονται» σε εκδηλώσεις που δεν τους ενδιέφεραν. Τα τελευταία χρόνια δεν ήταν κάτι παραπάνω από μερικές μεμονωμένες διαλέξεις, εξαιρέτων κατά τα άλλα επιστημόνων, υποθέτω της επιλογής του Φίλιππου Μαυρογιώργη, διάσπαρτες σε διάφορα χωριά, χωρίς συνεκτικότητα και φαινομενικά χωρίς (ας το πούμε) έμπνευση. Τι να κάνει ένας άνθρωπος μόνος του;

Έτσι φαίνεται ότι ο ΘΕΣΜΟΣ αυτός φέτος κατέρρευσε. Κρίμα! Γιατί, πιστεύω ότι θα μπορούσε να έχει άλλο περιεχόμενο. Στο κάτω-κάτω υπάρχουν πολλοί Καριώτες και Καριωτίνες επιστήμονες-λογοτέχνες-τεχνικοί-εκπαιδευτικοί κλπ, αλλά και πολλοί φίλοι της Ικαρίας που έχουν πολλά να πουν και να προσφέρουν. Κάποτε είχα προσφερθεί και εγώ για διαλέξεις με αναπτυξιακό περιεχόμενο (μονοπάτια, τοπική παραγωγή, βιολογικά προϊόντα, προστασία περιβάλλοντος, αντιμετώπιση της υπερβόσκησης κλπ), αλλά ποτέ δεν προσκλήθηκα και δεν με εντάξανε στα «Ικάρια-Ελευθέρια». Ίσως έφταιγε το μειωμένο ενδιαφέρον των διοργανωτών για τέτοια θέματα, γιατί ποτέ δεν υπήρξε ομιλητής για τέτοια θέματα. Ίσως πάλι έφταιγε το ότι με έβλεπαν ως «αναθεωρητή» και άρα «μίασμα». Δεν ξέρω.

Κρίμα, άλλος ένας καλός ΘΕΣΜΟΣ φαίνεται να καταρρέει.

Η.Γ.

[επιστροφή](#)

Ανασκόπηση των πληροφοριών για τους αρχαιολογικούς και ιστορικούς τόπους των Φούρνων

(Στο προηγούμενο τεύχος Νο 3, κάναμε μια ανασκόπηση των αρχαιολογικών και ιστορικών τόπων της Ικαρίας. Ακολουθεί η ανασκόπηση των Φούρνων, από την ιστοσελίδα των Φούρνων <http://www.geocities.com/fournoi2001/greek.htm>.

«Οι Φούρνοι κατά την αρχαιότητα ονομάζονταν Κοράσια νήσοι. (Υπάρχει σήμερα βραχονησίδα που λέγεται Κορασίδα). Κατά τους ελληνιστικούς χρόνους ο φιλόσοφος Πορφύριος (1 αιών μ.Χ.) τους ονομάζει Κορσεάς, ονομασία την οποία διατηρούν και σήμερα. Την ονομασία Φούρνοι την πήραν αργότερα. Ο Ενετός γεωγράφος Β. BORDONE (1537) μας τους αναφέρει ως FORNELLI, που σημαίνει μικρός φούρνος. Κατά τα χρόνια της τουρκοκρατίας, εποχή κατά την οποία οι διάφοροι γεωγράφοι διατύπωναν, ο καθένας με διαφορετικό τρόπο, τις ονομασίες των νησιών του Αιγαίου, οι Φούρνοι πήραν κι άλλα ονόματα. Σε χάρτες τους συναντάμε ακόμα ως Μελάνθη, Φορτιόλε και Κουρσοί.

Για τους πρώτους κατοίκους του νησιού δεν γνωρίζουμε δυστυχώς τίποτε. Υπόθεση κάνουμε ότι αφού οι Μιλήσιοι πρώτοι αποίκισαν τα γύρω νησιά και με δεδομένο ότι στους Φούρνους υπάρχουν τα μεγάλα λατομεία από τα οποία χτίστηκε η αρχαία Μίλητος, Μιλήσιοι (Ιωνες) θα ήταν οι πρώτοι που εγκαταστάθηκαν στους Φούρνους. □λλωστε τα φυσικά τους πλεονεκτήματα για μια κλειστή κοινωνία (πράσινο, λιμάνια, ψάρια άφθονα, νερά παντού, μεγάλη απόδοση η καλλιέργεια της ελιάς και των αμπελιών), όλα αυτά σε συνδυασμό με τα πολλά αρχαιολογικά ευρήματα που υπάρχουν παντού στο νησί, μας βεβαιώνουν ότι τα αρχαϊκά, κλασικά και ελληνιστικά χρόνια πρέπει να υπήρξε αξιόλογος οικισμός.

Είναι βέβαιο, ότι αν η αρχαιολογική σκαπάνη δουλέψει στις τοποθεσίες που σώζονται πολλά από τα ευρήματα αυτά και που κοντεύουν να, εξαφανιστούν από την αδιαφορία των κατοίκων, θα έλθουν στο φως, πολλά πειστήρια για την ιστορία των νησιών και τη συμβολή τους στους ταραγμένους εκείνους χρόνους.

Απομεινάρια τέτοιων ευρημάτων, εκτός των λατομείων για τα οποία έγινε λόγος, συναντάμε:

α. Στο λόφο □γιος Γεώργιος βόρεια του χωριού Φούρνοι. Σώζεται τεράστιο κυκλόπειο τείχος, με πελεκημένες πέτρες, που ο όγκος τους προκαλεί τον θαυμασμό. Στην κορυφή του λόφου υπήρξε ακρόπολη και ιερό. Σε ριζιμιές πέτρες σώζονται επιγραφές, που γίνεται λόγος για τους θεούς της Σαμοθράκης, για τον κτήτορα της Ακρόπολης, και σε εντοιχισμένη πέτρα αφιέρωση στο θεό Ερμή.

β. Στη θέση Καμάρι. Υπάρχουν ερείπια αρχαίου ναού καθώς και ερείπια από διάφορα κτίσματα, στο βυθό της θάλασσας, λίγα μέτρα από την ακτή.

γ. Στη θέση Αγία Τριάδα της Χρυσομηλιάς, ερείπια από θεμέλια αρχαίου ναού (ναός του Ποσειδώνα κατά τον Ιωάν. Γιαγά).

δ. Στην πλατεία του χωριού Φούρνοι υπάρχει τοποθετημένη μαρμάρινη γλυπτή λάρνακα, που βρέθηκε σε παρακείμενο οικοπέδο με την επιγραφή: "ΕΠΑΜΕΙΝΩΝ ΤΗΛΩΝΟΣ ΚΑΙ ΦΙΛΤΗΣ ΗΡΩΣ ΧΡΗΣΤΕ ΧΑΙΡΕ. ΕΤΩΝ ΚΕ."

Επιστροφή στην αρχή

Ικαρία: Διαχρονικός τόπος ...εξορίας

(Το ότι η Ικαρία ήταν τόπος εξορίας από τα βυζαντινά χρόνια είναι γνωστό. Άλλωστε η περιοχή Παλάτια στον αρχαιολογικό χώρο του Κάμπου το μαρτυρεί.

Επίσης, πασίγνωστο είναι ότι η Ικαρία ήταν τόπος εξορίας το 1947-49.

Αυτό που είναι άγνωστο είναι η Ικαρία ως τόπος εξορίας στα χρόνια του Μεταξά.

Αναδημοσιεύουμε ένα πολύ καλό κείμενο από την ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ-ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ - 04/08/2006.

Επίσης δημοσιεύουμε και δυο μικρές αναφορές για το Δημήτρη Χατζή και τον Μίκη Θεοδωράκη)

«Ο Αυστραλός δημοσιογράφος Μπερτ Μπερτλς έφτασε μαζί με τη γυναίκα του στην Ελλάδα το Σεπτέμβριο του 1935. Αν και ενθουσιώδης αρχαιολάτρης, αποφάσισε να κάνει ένα διαφορετικό οδοιπορικό στην Ελλάδα και στις αρχές του 1936 επισκέφτηκε τους πολιτικούς εξόριστους στην Ανάφη και τη Γαύδο. Το βιβλίο με τις εντυπώσεις του από τη ζωή των πολιτικών εξορίστων, που κυκλοφόρησε το 1938 στα αγγλικά (και πριν λίγα μόλις χρόνια στα ελληνικά, με τίτλο «Εξόριστοι στο Αιγαίο», από τις εκδόσεις «Φιλίστωρ») είναι από τις πρώτες, και πιο διεισδυτικές, μαρτυρίες που διαθέτουμε για την καθημερινή ζωή στην εξορία στη δεκαετία του 1930. Αναχωρώντας από τη Γαύδο για τον Πειραιά, στο τέλος αυτού του ιδιότυπου ταξιδιού, γράφει: «Μόνο όταν το καΐκι άρχισε να απομακρύνεται και η μικρή ομάδα στην ακτή να μικραίνει πάνω στο περίγραμμα του κόλπου και του λόφου του νησιού πίσω τους, συνειδητοποίησα τι βασάνιζε περισσότερο αυτούς τους εξόριστους. Δεν ήταν οι στερήσεις, η ανεπάρκεια τροφής, η έλλειψη σχέσεων -μολονότι όλα αυτά μερικές φορές έπρεπε να μοιάζουν αβάσταχτα- αλλά η απομόνωση πάνω σ' ένα νησί όπου τίποτε δεν φύτρωνε, όπου δεν υπήρχε έστω μια μικρή κοινότητα για να συναναστραφούν, όπου έπρεπε να ισιώσουν ένα κομμάτι γης και να υποκριθούν ότι ήταν πλατεία -ένα μέρος για να συγκεντρώνονται το απόγευμα- όπου δεν υπήρχε κανείς άλλος για να κουβεντιάσουν πέρα από τους δεκατρείς τους, όλη μέρα, όλο το χρόνο».

Αυτή είναι η καταστατική συνθήκη ύπαρξης στην εξορία, του εγκλεισμού γενικότερα. Δεν θα αλλάξει ούτε μερικούς μήνες αργότερα, κάτω από το δικτατορικό καθεστώς του Ι. Μεταξά, ούτε μια δεκαετία αργότερα, στα χρόνια του εμφυλίου πολέμου. Αυτά που αλλάζουν είναι ότι προστίθενται και άλλα νησιά ως τόποι εξορίας και πολλαπλασιάζεται ο αριθμός των πολιτικών κρατουμένων και εξορίστων. Στα χρόνια της δικτατορίας του Μεταξά τόποι εξορίας, πέρα από την Ανάφη και τη Γαύδο, είναι η Φολέγανδρος, τα Κύθηρα, η Σέριφος, η Σίφνος, η Κίμωλος, η Αμοργός, η **Ικαρία**, ο Αη Στράτης. Πέρα από τους εξόριστους υπήρχαν και οι πολιτικοί κρατούμενοι, οι οποίοι ήταν φυλακισμένοι στις φυλακές της Ακροναυπλίας, της Κέρκυρας, της Πύλου, της Αίγινας, Αβέρωφ, Συγγρού, Επταπυργίου. Εκτιμάται ότι μεταξύ 1929 και 1937 εκτοπίστηκαν 3.000 άτομα με βάση το Ιδιώνυμο και άλλα 1.000-5.000 με βάση διάφορους άλλους νόμους του μεταξικού καθεστώτος. Όταν ξεσπά ο πόλεμος, το 1940, υπήρχαν στην Ελλάδα 2.000 πολιτικοί κρατούμενοι και εξόριστοι.

Οι μαρτυρίες πολιτικών εξορίστων δεν είναι πάρα πολλές, και αφορούν κυρίως τη ζωή στην Ανάφη, επειδή εκεί ήταν συγκεντρωμένος ένας αρκετά μεγάλος αριθμός εξορίστων. Στο επίκεντρο αυτών των μαρτυριών βρίσκονται οι ποικίλες στερήσεις και κακουχίες της ζωής στα ξερονήσια, όπως οι ελλείψεις τροφίμων που προκαλούσε η κακοκαιρία (καθώς τα τρόφιμα στέλνονταν με πλοία), η έλλειψη νερού, η αίσθηση απομόνωσης. Παράλληλα, ένα μεγάλο μέρος των μαρτυριών αφιερώνεται στην οργάνωση της συλλογικής ζωής μέσα από τις «ομάδες συμβίωσης», ή αλλιώς «κολεκτίβες», που κάλυπταν όλες τις πτυχές της καθημερινότητας, από το μαγείρεμα και την καθαριότητα μέχρι τις αγροτικές εργασίες και τις πολιτιστικές εκδηλώσεις. Πολύ ενδιαφέρον παρουσιάζει «Το ημερολόγιο της Ανάφης» στη δικτατορία του Μεταξά (1997)

από τον Κώστα Γαβριηλίδη ενώ στις λίγες μαρτυρίες για την εξορία στα χρόνια του Μεταξά θα πρέπει κανείς να συμπεριλάβει τού Γιώργου Ζάρκου, «Ομάδες Συμβίωσης Πολιτικών Εξορίστων Ανάφης - ΟΣΠΕΑ», του Νίκου Τζαμαλούκα, «Ανάφη. Ο Γολγοθάς της λευτεριάς» (1975), ενώ αναφορές στην εξορία υπάρχουν στα βιβλία του Βασίλη Μπαρτζιώτα «Στις φυλακές και τις εξορίες» (1978) και του Κώστα Μπίρκα «Σελίδες του αγώνα. Ηρωικό χρονικό της δεκαπενταετίας 1935-1950» (1966). Πέρα από τις μαρτυρίες, ιδιαίτερη μνεία θα πρέπει να γίνει στη μελέτη της Μάργκαρετ Κένα «Η κοινωνική οργάνωση της εξορίας. Πολιτικοί κρατούμενοι στον Μεσοπόλεμο» («Αλεξάνδρεια» 2004). Το βιβλίο τής Κένα, συνδυάζοντας την ανθρωπολογική με την ιστορική προσέγγιση, αποτελεί μια σε βάθος ανάλυση της καθημερινότητας των εξορίστων, η οποία αναδεικνύει την ποικιλομορφία των σχέσεων συμβίωσης και εξουσίας μεταξύ των πολιτικών εξορίστων. Η κυριαρχία της συλλογικότητας, ή καλύτερα η πρόταξη της ομάδας απέναντι στην υποκειμενικότητα, αντικατοπτρίζεται και στο πλούσιο, ανέκδοτο φωτογραφικό υλικό που συνοδεύει την έκδοση. Οι ομαδικές φωτογραφίες με σκηνές από την καθημερινότητα, όπου οι εξορίστοι εργάζονται, διαβάζουν ή κάνουν μπάνιο στη θάλασσα, υπογραμμίζουν την αίσθηση ότι το άτομο μπορούσε να γίνει αντιληπτό μόνο ως μέρος της «ομάδας συμβίωσης» ή, πιο απλά, το γεγονός ότι η ατομική επιβίωση ήταν συλλογική υπόθεση στην εξορία.

Πολύ περισσότερα ήταν τα βιβλία που εκδόθηκαν με μαρτυρίες για τη ζωή των πολιτικών κρατουμένων, ιδιαίτερα στην Ακροναυπλία. Οι μαρτυρίες των πολιτικών κρατουμένων έχουν αρκετές ομοιότητες με αυτές των εξορίστων. Το μεγαλύτερο μέρος των μαρτυριών αφιερώνεται στη συλλογική ζωή μέσα στη φυλακή. Οι κρατούμενοι ήταν οργανωμένοι σε ομάδες συμβίωσης και κάθε ομάδα εξέλεγε ένα γραφείο, το οποίο ανέθετε καθήκοντα στους φυλακισμένους (μαγειρεία, ράφτες, τσαγκάρηδες, κ.λπ.), ήταν υπεύθυνο για τα οικονομικά της ομάδας και οργάνωνε τις μορφωτικές και πολιτιστικές δραστηριότητες (μαθήματα, θεατρικές παραστάσεις, κ.λπ.) Τα πρώτα βιβλία εκδίδονται ήδη στη δεκαετία του 1960, όπως του Βασίλη Γιαννόγκωνα «Ακροναυπλία» (1963) και του Γεράσιμου Αντωνάτου «Στην Ακροναυπλία» (1965). Στη μεταπολίτευση θα εκδοθούν αρκετές ακόμα, όπως μεταξύ άλλων του Βασίλη Μπαρτζιώτα «Κι άστραψε φως η Ακροναυπλία» (1977), του Γιάννη Μανούσακα «Ακροναυπλία (Θρύλος και Πραγματικότητα)» (1975) και «Το χρονικό ενός αγώνα. Ακροναυπλία, 1939-1943» (1986), του Αντώνη Φλουτζή, «Ακροναυπλία και Ακροναυπλιώτες», 1937-1943 (1979). Όπως προανέφερα, έχουμε πολύ περισσότερες μαρτυρίες για την Ακροναυπλία απ' ό,τι για άλλες φυλακές ή για την εξορία. Γενικότερα, θα έλεγε κανείς ότι η Ακροναυπλία έγινε ο κατ' εξοχήν μνημονικός τόπος τής Αριστεράς για τις διώξεις στη μεταξική δικτατορία, όπως αντίστοιχα έγινε αργότερα η Μακρόνησος για τον εμφύλιο πόλεμο. Γιατί, όμως;

Ο πρώτος λόγος συνδέεται με τον υψηλό βαθμό κομματικής πειθαρχίας που επέδειξαν οι κρατούμενοι της Ακροναυπλίας, ιδιαίτερα στο θέμα των δηλώσεων μετανοίας. Έχει ενδιαφέρον να εξετάσουμε την περίπτωση της Ακροναυπλίας σε σχέση με τις φυλακές της Κέρκυρας, για τις οποίες έχουμε την εξαιρετική μαρτυρία του Βασίλη Νεφελούδη «Ακτίνα Θ'» (1974). Παρά το γεγονός ότι στις φυλακές Κέρκυρας φυλακίστηκαν κορυφαία στελέχη του ΚΚΕ, μεταξύ άλλων και ο Νίκος Ζαχαριάδης, και οι συνθήκες διαβίωσης ήταν πολύ πιο σκληρές, καθώς οι κρατούμενοι έζησαν δύο ή και τρία χρόνια σε πλήρη απομόνωση, η περίπτωση των φυλακών Κέρκυρας δεν έγινε εξίσου αξιομνημόνευτη. Αυτό μάλλον συνέβη επειδή ένας μεγάλος αριθμός πολιτικών κρατουμένων υπέγραψε δήλωση μετανοίας (όπως ο Θανάσης Κλάρας, ο Κώστας Γαβριηλίδης, ο Στέλιος Σκλάβαινας), ενώ κάποιοι άλλοι προχώρησαν και στη συνεργασία με το μεταξικό καθεστώς. Στην Ακροναυπλία, αντίθετα, ο κομματικός μηχανισμός οργανώθηκε καλύτερα, η κομματική πειθαρχία αποκαταστάθηκε γρήγορα, με αποτέλεσμα πολύ λίγοι κρατούμενοι να υπογράψουν δήλωση. Η επαγρύπνηση απέναντι στον «εχθρό», η αυστηρή πειθαρχία, η υποταγή στην ηγεσία, η προάσπιση της μονολιθικότητας του κόμματος έγιναν οι αρετές των πολιτικών κρατουμένων της Ακροναυπλίας και ο «Ακροναυπιώτης» έγινε συνώνυμο ενός συγκεκριμένου τύπου κομμουνιστή. Συναφές με τα προηγούμενα, αλλά και με τη διαδικασία ανάδειξης της Ακροναυπλίας σε μνημονικό τόπο, είναι το γεγονός ότι πάνω από τριάντα πρώην κρατούμενοι της Ακροναυπλίας τοποθετήθηκαν σε κεντρικά καθοδηγητικά όργανα του ΚΚΕ μεταπολεμικά.

Η Ακροναυπλία κατείχε εξέχουσα θέση στη συλλογική μνήμη της Αριστεράς και για έναν άλλο

λόγο: τη μοίρα των πολιτικών κρατουμένων της συγκεκριμένης φυλακής κατά τη διάρκεια της Κατοχής. Μετά τη γερμανική εισβολή και την κατοχή της χώρας, την άνοιξη του 1941, οι πολιτικοί κρατούμενοι δεν απελευθερώθηκαν από την κυβέρνηση αλλά, απεναντίας, παραδόθηκαν στις ιταλικές δυνάμεις κατοχής. Οι πολιτικοί κρατούμενοι αρχικά υπέφεραν από την πείνα, πάλι όμως όχι όσο οι πολιτικοί εξόριστοι. Οι πολιτικοί εξόριστοι το χειμώνα του 1941 έμειναν χωρίς τρόφιμα, με συνέπεια να πεθάνουν από την πείνα 18 πολιτικοί εξόριστοι στην Ανάφη και 33 στον Αη Στράτη -εμπειρία που έχει αποτυπωθεί στη συγκλονιστική μαρτυρία του Κώστα Μπόση «Αη Στράτης. Η μάχη της πείνας των πολιτικών εξορίστων στα 1941» (1947). Οι κρατούμενοι της Ακροναυπλίας μετά το 1942 διαμοιράστηκαν σε διαφορετικές φυλακές και στρατόπεδα. Πάρα πολλοί χρησιμοποιήθηκαν από τις δυνάμεις κατοχής ως όμηροι και εκτελέστηκαν σε αντίποινα για ενέργειες των ανταρτών. Η πιο γνωστή τέτοια περίπτωση είναι η εκτέλεση 200 κρατουμένων (από τους οποίους 160 ήταν Ακροναυπλιώτες) την Πρωτομαγιά του 1944 από τους Γερμανούς. Συνολικά 399 πρώην Ακροναυπλιώτες εκτελέστηκαν από τους Γερμανούς και τους Ιταλούς στη διάρκεια της Κατοχής. Ο «Ακροναυπλιώτης», έτσι, έγινε και συνώνυμο της ηρωικής θυσίας και του μάρτυρα της Αντίστασης. Οι μαρτυρίες για τη ζωή στις φυλακές και την εξορία στα χρόνια της μεταξικής δικτατορίας επιδέχονται πολλαπλές αναγνώσεις. Μας επιτρέπουν να τις διαβάσουμε μέσα από διαφορετικές οπτικές γωνίες: ως σταθμούς στη βιογραφία της Αριστεράς ως ενός συλλογικού πολιτικού και κοινωνικού υποκειμένου, ως τεκμήρια για τις συνθήκες και την εμπειρία του εγκλεισμού, ως υλικό για τη μελέτη της διαμόρφωσης της συλλογικής μνήμης, ως αφηγηματικά παραδείγματα για τις επόμενες γενιές πολιτικών κρατουμένων και εξορίστων που έγραψαν τις δικές τους μαρτυρίες. Κοντολογίς, μας επιτρέπουν να ξαναδούμε μια επώδυνη όσο και συναρπαστική περίοδο της σύγχρονης κοινωνικής ιστορίας της Ελλάδας». ΤΟΥ ΠΟΛΥΜΕΡΗ ΒΟΓΛΗ

Επίσης, ας καταγράψουμε ότι εξόριστος την περίοδο 1947-49 στην Ικαρία ήταν και ο γνωστός συγγραφέας Δημήτρης Χατζής. Γεννήθηκε στα Γιάννινα τον Νοέμβριο του 1913. Τυπογράφοι ο παππούς κι ο πατέρας του -ο τελευταίος υπήρξε εκδότης της εφημερίδας «Ηπειρος» και παλαμικός ποιητής με το ψευδώνυμο Πελλερέν. Πριν τελειώσει στην Αθήνα την Ιόνιο Σχολή, με τον αδελφό του Αγγελο υποχρεώνεται να γυρίσει στα Γιάννινα το 1930, με τον θάνατο του πατέρα του, και να αναλάβει, υπό κηδεμονία, την έκδοση της εφημερίδας. Γύρω στα 1935 γίνεται μέλος του Κομμουνιστικού Κόμματος και το 1936 συλλαμβάνεται, βασανίζεται και εξορίζεται στη Φολέγανδρο. Εγκαθίσταται στη συνέχεια στην Αθήνα. Αλβανικός πόλεμος, Κατοχή, Αντίσταση. Εργάζεται στην παράνομη τότε εφημερίδα «Ελεύθερη Ελλάδα», και μετά την απελευθέρωση συνεχίζει να δημοσιογραφεί. **Εξορίζεται στην Ικαρία το 1947.**

Τέλος, μαθαίνουμε ότι:

1. Με αφορμή τα 80χρονα του συνθέτη **Μίκη Θεοδωράκη** σε αφιέρωμα της ET1 (6/8/06) ο ίδιος ο συνθέτης κάνει ένα ταξίδι στο χρόνο στους τόπους που έζησε: Πύργο, Πάτρα, Τρίπολη, Ζάτouna, Γιάννενα, Αργοστόλι, Σύρο, **Ικαρία**, Μυτιλήνη, Χανιά, Μακρόνησο, Αθήνα, ως τους σταθμούς της δημιουργικής πορείας του Μίκη Θεοδωράκη.

2. Ο **Δημήτρης Χατζής** γεννήθηκε στα Γιάννινα τον Νοέμβριο του 1913. Τυπογράφοι ο παππούς κι ο πατέρας του -ο τελευταίος υπήρξε εκδότης της εφημερίδας «Ηπειρος» και παλαμικός ποιητής με το ψευδώνυμο Πελλερέν. Πριν τελειώσει στην Αθήνα την Ιόνιο Σχολή, με τον αδελφό του Αγγελο υποχρεώνεται να γυρίσει στα Γιάννινα το 1930, με τον θάνατο του πατέρα του, και να αναλάβει, υπό κηδεμονία, την έκδοση της εφημερίδας. Γύρω στα 1935 γίνεται μέλος του Κομμουνιστικού Κόμματος και το 1936 συλλαμβάνεται, βασανίζεται και εξορίζεται στη Φολέγανδρο. Εγκαθίσταται στη συνέχεια στην Αθήνα. Αλβανικός πόλεμος, Κατοχή, Αντίσταση. Εργάζεται στην παράνομη τότε εφημερίδα «Ελεύθερη Ελλάδα», και μετά την απελευθέρωση συνεχίζει να δημοσιογραφεί. **Εξορίζεται στην Ικαρία το 1947.**

[Επιστροφή στην αρχή](#)

(σ.τ.σ.: Αναδημοσιεύουμε ένα κείμενο του Νίκου Βαρδιάμπαση, γιατί μπορεί να μην έχει «γλωσσολογικές» αλήθειες, έχει όμως φαντασία!)

ΠΑΡΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑ

Η ευφυέστατη παρετυμολογία <ή λαϊκή ετυμολογία>, δηλαδή η πνευματώδης, φανταστική εξήγηση -σύνδεση μιας λέξης με άλλη ομόηχή της, αλλά διαφορετικού νοήματος και προέλευσης (ρίζας), συχνά είναι επιτυχής.

Με αυτή την «παρετυμολογική» προσέγγιση, που υπακούει σε μία ψυχολογική ανάγκη: ειρωνικού, σκωπτικού ή αντιπολιτευτικού (ανατρεπτικού) χαρακτήρα απέναντι στη νόμιμη, επίσημη γλώσσα, είχαμε ασχοληθεί και στο παρελθόν.

Το άστυ γράφαμε σχετίστηκε με τα άστρα. Την Αστυπάλαια την είπαν Αστροπαλία. Την τροπή τη λένε και (ν)τροπή. Η «φωτογραφική» τροπολογία «στο παρά 5», για την εξυπηρέτηση ιδιοτελών συμφερόντων γράφεται «(ν)τροπολογία» κ.ο.κ.

Στο «Γλωσσάριον της νήσου Ικαρίας» του Μιλτιάδη Κουτήφαρη, **Ικαρία** 1993, διαβάζουμε μερικά παραδείγματα.

Τη **φουρτούνα** λ.χ., ο συγγραφέας δεν τη συσχετίζει με τη λατινική fortuna «τύχη, κακοτυχία», αλλά γι' αυτήν γράφει:

Φουρτούνα: τρικυμία· από το ρήμα φορτώνω(!) Και συνεχίζει: «φορτωμένη ατμόσφαιρα από νέφη, ατμούς, άνεμο, οι Λατίνοι το φορτίο που σηκώνει κάθε άτομο χωριστά ονομάζουν φουρτούνα, δηλαδή τύχη, ενώ εμείς οι Έλληνες δεν σηκώνουμε την τύχη στην πλάτη όπως οι Λατίνοι, εμείς συμβαδίζουμε με την τύχη (συνόδός). Αρα αιτία της μεγάλης θαλασσοταραχής είναι η φορτωμένη από υδρατμούς ατμόσφαιρα. Και έτσι η φουρτούνα παράγεται από το φορτώνω».

Το **κοστίζω** δεν το εξηγεί από την Ιταλική costare <Λατιν. constare ρ. consisto «συνίσταμαι» αλλά γι' αυτό γράφει:

Κοστίζω: οικοσιτίζω· τόσο μου κοστίζει = τόσο στοιχίζει ο οικοσιτισμός του ζώου, ή τόσο η τροφή του εργάτη, τόσο το ημερομίσθιο κ.λπ. = κόστος επειδή πάλαι η παραγωγή όλων των ειδών εγένετο διά των δούλων οι οποίοι είχαν ως κόστος μόνον τον οικοσιτισμό.

Για το **σινιάλο** <από την ιταλική segnale> τέλος γράφει: Σεινιάλο: ξεινιάλο = ξενία -αλός= ξενία - θάλασσα = φιλόξενη θάλασσα. Εύχεται πάλι ο λαός εις τον φίλον ή τον συγγενή που ταξιδεύει, σείοντας το μανδήλι του.

ΝΙΚΟΣ ΒΑΡΔΙΑΜΠΑΣΗΣ, ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ - 19/08/2006

[Επιστροφή στην αρχή](#)

Καλή ανάμωση στο επόμενο τεύχος.

Στείλτε μας τη γνώμη σας για την ηλεκτρονική έκδοση. igiann@tee.gr

Στείλτε μας ηλεκτρονικές διευθύνσεις ενδιαφερομένων να λαμβάνουν το ηλεκτρονικό περιοδικό.

Στείλτε μας άρθρα ή σχόλια δικά σας για δημοσίευση.